

คำนำผู้เขียน

หนังสือเล่มนี้เป็นการถอดบทเรียนและองค์ความรู้จากการจัดกิจกรรมของสถาบันเพื่อการพัฒนากิจกรรมนอกหลักสูตรหรือ IDEA (Institute for Development in Extracurricular Activities) ซึ่งเป็นกลุ่มของบัณฑิตและนักศึกษาที่เคยทำและกำลังทำกิจกรรมอยู่ในมหาวิทยาลัย มารวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมดีๆ ส่งเสริมการทำกิจกรรมซึ่งเราเชื่อว่าจะเป็นเส้นทางสำคัญของเด็กและเยาวชนในการรู้จักตนเอง และเรียนรู้พัฒนาตนไปสู่การเป็นพลเมืองดีของสังคม

ตลอดระยะเวลาเกือบ 2 ปี IDEA ได้รับความอนุเคราะห์และความเมตตาเป็นอย่างดีจากศูนย์คุณธรรมมาโดยตลอด ทั้งในส่วนของงบประมาณในการจัดกิจกรรม โอกาสที่ทำให้เราได้พบปะผู้คนและเครือข่ายของคนที่ทำความดีอยู่ในประเทศไทย ซึ่งทำให้เรารู้สึกไม่โดดเดี่ยวและได้เห็นแบบอย่างที่ดีจากหลายกลุ่ม/องค์กร คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการทำโครงการ และความเมตตาที่หลายๆครั้งกลุ่มเยาวชนอย่างเราอาจทำพลาดไปบ้างโดยเฉพาะเรื่องในเชิงเอกสารและงานธุรการซึ่งเราอาจไม่มีความชำนาญมากนัก

ข้อคิดเห็น[R1]: “มาโดยตลอด”

จากการทำกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์คุณธรรม ทำให้เราได้เจอกับเด็กและเยาวชนมากมาย โดยเฉพาะนักเรียนระดับชั้นมัธยมและนักศึกษาในมหาวิทยาลัย และได้จัดกิจกรรมกับพวกเขา ซึ่งทำให้เราเห็นมุมมองบางมุมของความจริงที่มีอยู่ในสังคมเกี่ยวกับเยาวชนและความดีเอง เห็นบางมุมของเด็กบางกลุ่มที่เราอาจมองว่าเขาเป็นตัวปัญหา และหลายๆคนอาจจะยังไม่เคยเห็น เข้าใจปัญหาที่เด็กเยาวชนส่วนใหญ่เผชิญ และได้บทเรียนว่ากิจกรรมหรือการกระทำแบบใดจึงจะช่วยให้พวกเขากลับมาเป็นคนที่ดีของสังคมได้

ข้อคิดเห็น[R2]: “ทำให้เรา”

ข้อคิดเห็น[R3]: “นักเรียนระดับชั้นมัธยม”

ข้อคิดเห็น[R4]: “และยังไม่ทราบ”

นอกจากนี้ ชุดกิจกรรมที่เราได้ใช้ในกิจกรรมก็ทำให้เราได้ว่ากิจกรรมใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมอย่างไรกับสถานการณ์และกลุ่มเป้าหมาย บางกิจกรรมที่เราดูว่าจะยากเกินไปแต่บางครั้งเราก็อาจประเมินความสามารถของเด็กๆต่ำไป หลายกิจกรรมทำให้เด็กๆมีแรงบันดาลใจอยากทำสิ่งดีๆต่อ และอีกหลายๆกิจกรรมทำให้เด็กๆที่เราคิดว่าเป็นปัญหาเกินเยียวยาให้กลับมาเป็นคนดีได้ เราจึงอยากที่จะลองแบ่งปันสิ่งที่เราได้เรียนรู้มาให้กับคนอื่นๆในสังคมดูบ้าง

ข้อคิดเห็น[R5]: “คิดว่า”

ข้อคิดเห็น[R6]: “เพราะ”

ข้อคิดเห็น[R7]: “และอีกหลายกิจกรรม”

ข้อคิดเห็น[R8]: “เป็นปัญหา”

หนังสือเล่มนี้ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ศูนย์ส่งเสริมพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรมฯ) ทั้งในด้านงบประมาณในการจัดทำ และความเมตตาและความเข้าใจอย่างยิ่ง ตลอดจนคณะกรรมการและสมาชิกของสถาบันเพื่อการพัฒนากิจกรรมนอกหลักสูตร (IDEA) ที่ได้ร่วมสนทนากันในเรื่องหลักการต่างๆจนเป็นเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ และทุกคนที่มีส่วนร่วมในการสละเวลา และร่างกายแรงใจ จนหนังสือเล่มนี้ได้ออกสู่สายตาทุกคนในที่สุด

หวังว่าท่านผู้อ่านจะได้มุมมองบางอย่างจากพวกเราไปบ้าง

ชล บุญนาค

สารบัญ

บทนำ	5
ส่วนที่1: คำถามเรื่องความดีกับเขาวชน	6
ส่วนที่2: หลักการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม	19
ส่วนที่3: ข้อเสนอต่อสังคม	36
สรุป	45
ภาคผนวก 3: ตัวอย่างวิธีการจัดกิจกรรม	49

บทนำ

การส่งเสริมคุณธรรมให้เกิดขึ้นในจิตใจของเยาวชน เป็นสิ่งที่สังคมเรียกร้องให้มีการส่งเสริมและผลักดันมากขึ้นทุกวัน เนื่องจากสื่อต่างๆ ได้นำเสนอความล้มเหลวของระบบการศึกษาในการ **ประสิทธิ์ประสาท** คุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ รวมไปถึง **ภาพข่าวปัญหา** เยาวชนต่างๆ ทั้งในเรื่องยาเสพติด เพศสัมพันธ์ การยกพวกตีกันจนคนอื่นบาดเจ็บและเสียชีวิต ถึงกระนั้น สังคมก็ยังหาหนทางในการจัดการกับปัญหาเหล่านี้พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรมในใจเด็กไม่เจอ ซึ่งทำให้การผลักดันเรื่องคุณธรรมในสังคม ยังคงเป็นเพียงการรณรงค์ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ เท่านั้น และยังไม่ **มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม**

ข้อคิดเห็น[R9]: ประสิทธิ์ประสาท

ข้อคิดเห็น[R10]: "เห็น"

ข้อคิดเห็น[R11]: และยังไม่

ศูนย์ส่งเสริมพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม หรือ ศูนย์คุณธรรมฯ จึงเกิดขึ้นเพื่อรวบรวมองค์ความรู้ในการส่งเสริมคุณธรรม โดยเสริมหนุนองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมในเรื่องงบประมาณ และสนับสนุนให้มีการลงถอดบทเรียนของแต่ละองค์กรเพื่อจะได้หาหลักการและวิธีการในการส่งเสริมคุณธรรมในภาคส่วนต่างๆ รวมทั้งส่วนที่เกี่ยวกับเยาวชนเอง

สถาบันเพื่อการพัฒนากิจกรรมนอกหลักสูตร หรือ IDEA ก็เป็นกลุ่มคนหนุ่มสาวที่มีพลังใจกลุ่มหนึ่งที่ยากเห็นสังคมดี ยากเห็นเด็กๆ เป็นคนดี มีความรู้พร้อมกับทักษะชีวิตและคุณธรรม จึงได้ริเริ่มโครงการต่างๆ และได้รับการสนับสนุนจากศูนย์คุณธรรม

หนังสือเล่มนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อนำเสนอบทเรียนที่เรา IDEA ได้รับจากการจัดกิจกรรมเชิงคุณธรรมให้กับเยาวชน ทั้งนี้เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนกับทุกๆ คน ทุกๆ องค์กร และคุณพ่อคุณแม่ คุณครู ทุกๆ คนที่กำลังสั่งสอนบุตรและลูกศิษย์ของตนอยู่ เผื่อว่าสิ่งที่เรานำเสนออาจจะช่วยให้ทุกๆ คนได้ติดต่อและนำไปสู่การพัฒนาวิธีการส่งเสริมคุณธรรมในเยาวชนต่อไป

หนังสือเล่มนี้จะถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลักๆ ได้แก่ **ส่วนที่หนึ่ง** "คำถามเรื่องความดีกับเยาวชน" เป็นส่วนที่เรานำเสนอประเด็นคำถามที่คิดว่า คนทำงานด้านส่งเสริมกิจกรรมกับเยาวชน อาจเคยตั้งคำถามไว้ หรืออยากจะรู้ว่าเมื่อเราทำกิจกรรมกับเยาวชนแล้วเราคิดอย่างไร เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจว่าฐานคิดในการจัดกิจกรรม ความเข้าใจเกี่ยวกับนิยามศัพท์บางคำ เช่น "ความดี" และเหตุการณ์และเรื่องราวต่างๆ ของเรา เช่น ทำไมเด็กบางกลุ่มถึงเกเรหนักหนา และ **จะอย่างไรกับพวกเขา** กระบวนการต่างๆ นั้นเป็นอย่างไร **ส่วนที่สอง** "หลักการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม" ในส่วนนี้จะนำเสนอหลักการที่เรานำเสนอ ประกอบกับการเล่ากิจกรรมหลายๆ กิจกรรมที่เราได้ทำผสมผสานกันไป เพื่อให้เข้าใจว่า เวลาที่เราจัดกิจกรรมนั้น หลักการของเราเป็นอย่างไร และ **ส่งผลอย่างไรต่อเด็ก** **ส่วนสุดท้าย** "ข้อเสนอต่อสังคม" เป็นส่วนที่ต้องการจะนำเสนอสิ่งที่เราคิดว่าภาคส่วนต่างๆ น่าจะมีบทบาทอย่างไรต่อการส่งเสริมคุณธรรมของเยาวชน โดยจะเน้นหลักที่ **ที่บ้าน ในโรงเรียน และสื่อ**

ข้อคิดเห็น[R12]: กับ

ข้อคิดเห็น[R13]: กระบวนการต่างๆ

ข้อคิดเห็น[R14]: หักออก

คำถามเรื่องความดีกับเยาวชน

ตั้งแต่ศูนย์คุณธรรมฯตั้งมาเราคงได้เห็น สื่อโฆษณาณรงค์หลายต่อหลายชิ้น ทำการเชิดชูคนทำความดี เช่น กระทิงแดงเอาต.ต.วิชัยที่ปลูกต้นไม้ห้าล้านต้นมาออกเป็นโฆษณา หรือเห็นคนได้รับแต่งตั้งด้วยศรุตบรรดาศักดิ์เป็นคุณหญิงคุณนายด้วยการทำความดีบริจาคเงิน สิ่งของเป็นจำนวนมากแก่สาธารณะ แต่พวกเราเคยถามตัวเองอีกสักครั้งหรือไม่ว่า ความดีคืออะไร? และจริงๆแล้ว ตัวเราเอง และสังคมกำลังสอนอะไรในเรื่องความดีให้เยาวชนอยู่ในช่วงเวลาที่เรากำลังพร่ำบอกให้เขาเป็นคนดี?

ข้อคิดเห็น[R15]: ดักออก

ข้อคิดเห็น[R16]: ผู้ที่ได้ชมโฆษณาเหล่านี้เคย

ข้อคิดเห็น[R17]: ดักออกได้ไหม?

ในบทนี้เราจะนำเสนอเกี่ยวกับคำถามข้างต้นโดยเฉพาะในเรื่องของ การทำความดีคืออะไร? และประเด็นเรื่อง เยาวชนกับการทำความดี? โดยข้อคิดเห็นที่เป็นคำตอบของคำถามทั้งสองในที่นี้มาจากประสบการณ์ในการทำกิจกรรมของ IDEA ซึ่งเราคิดว่าน่าจะทำให้คุณครู ผู้ปกครอง หรือน้องๆที่อ่านอยู่เห็นมุมมองที่แตกต่างในเรื่องของการทำความดี

ความดีคืออะไร?

ความดีคืออะไรอาจเป็นคำถามที่หลายๆคนไม่เคยถามตัวเองชัดๆ และเมื่อถามตัวเองแล้วอาจจะพบว่า เป็นคำถามที่ตอบยาก อย่งไรก็ดี หลายๆคนเองก็จะมีคำตอบให้ตัวเอง บางส่วน หรืออย่างน้อยก็ เป็นเกณฑ์บางอย่างที่เราใช้ในการพิจารณาว่า ทำอะไรแล้วถึงดีหรือไม่ดีอยู่บ้าง บางคนอาจจะถือเอาว่า การทำหน้าที่ตัวเองให้ดีที่สุด นั้นอาจจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุดแล้ว ไม่ต้องไปทำเพื่อคนอื่นก็ได้ บางคนอาจคิดว่า การทำความดีนั้นเป็นไปได้อย่างเหลือเกินในชีวิตของเรา เพราะเหมือนจะต้องอาศัยแรงทรัพย์ แรงกายมหาศาลเพื่อให้ได้ความดี บางคนอาจจะคิดว่า ทำความดีต้องไม่เบียดเบียนตัวเอง แต่อาจจะยังสับสนว่า เส้นแบ่งระหว่างความเห็นแก่ตัวกับไม่เบียดเบียนตัวเองมันอยู่ตรงไหน?

หากจะอ้างคำพระอาจารย์ประสงค์ ปรีชญโณ แห่งวัดปัญญาบันฑิตาราม ผู้เป็นที่เคารพรักของพวกเราชาว IDEA ในเรื่องของการทำกิจกรรมเชิงคุณธรรมนี้ ท่านก็จะบอกพวกเราว่า "โยม...การทำความดีนี้ คือการกระทำที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และเป็นไปเพื่อความสงบเย็น" นี่เป็นประโยคหลักที่เรายึดไว้ในใจ ในการทำสิ่งต่างๆในกิจกรรมของเรา

คำสอนของพระอาจารย์ประสงค์อาจแปรเป็นคำที่ง่ายขึ้นมาอีกหน่อยหนึ่งก็คือ สิ่งที่เป็นความดีนั้นต้อง เป็นไปเพื่อประโยชน์ เป็นไปเพื่อแก้ปัญหาที่มีอยู่ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาใหม่ตามมา ซึ่งด้วยความหมายนี้ จะทำให้ครอบคลุมทั้งสามข้อของพระอาจารย์ข้างต้น การทำเพื่อประโยชน์และแก้ปัญหาที่มีอยู่นั้น ก็คือการกระทำที่เป็นไปเพื่อความสงบเย็น คือไม่เดือดร้อน การไม่ก่อให้เกิดปัญหาตามมาก็คือ การกระทำของเราเมื่อทำแล้วไม่ควรเกิดผลกระทบที่ไม่ดีแก่ตัวเราเพิ่มขึ้นมาก หรือเกิดผลกระทบที่ไม่ดีต่อคนอื่นจนคนอื่นเดือดร้อน

ข้อคิดเห็น[R18]: ดีออก

ในเรื่องนี้ การไม่เบียดเบียนคนอื่นคงเห็นได้ชัดเจนอยู่แล้วว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดีแน่ๆ คือ ถ้าทำให้คนอื่นเดือดร้อนเพราะเราย่อมไม่ใช่เรื่องดี และจะมีปัญหาตามมาอย่างมาก แต่ประเด็นที่เป็นปัญหาจริงๆ น่าจะมีอยู่ 2 อย่างคือ เป็นไปเพื่อความสงบเย็นหรือแก้ปัญหาที่มีอยู่นี้ควรเป็นอย่างไร และการไม่เบียดเบียนตัวเอง ขอบเขตของเรื่องนี้อยู่ที่ไหน แตกต่างจากความเห็นแก่ตัวหรือเปล่า

ข้อคิดเห็น[R19]: เป็นสิ่ง

ข้อคิดเห็น[R20]: อย่างไร

ข้อคิดเห็น[R21]: และ

ข้อคิดเห็น[R22]: แยกต่าง

ทำแล้วเป็นประโยชน์ แก้ปัญหาที่มีอยู่และไม่ก่อให้เกิดปัญหาใหม่

ตัวอย่างสำคัญที่พวกเรามักจะพูดกันอยู่เสมอ เมื่อได้มีการพูดคุยกับเพื่อนพี่น้องก็คือ การที่เราไปบ้านเด็กกำพร้า เด็กด้อยโอกาสต่างๆ ... คนที่ไปบ้านเด็กกำพร้า อาจมีจุดประสงค์หลักคือ เอาของไปให้สถานเหล่านี้ พอไปถึงเด็กก็จะวิ่งมาทำหน้าตาหน้าสงสาร ขอให้อุ้ม ชวนให้เล่น ของของเล่นและของต่างๆ ซึ่งเราก็จะรู้สึกสงสาร และรู้สึกดีเมื่อเด็กตาเป็นประกาย มาขอของเล่น บางคนขอให้เราอุ้มบางคนกระโดดขี้หลังเรา เรามีความสุข

ข้อคิดเห็น[R23]: พูด

ข้อคิดเห็น[R24]: ดีออก

การทำลักษณะนี้มองเผินๆ อาจจะดูว่าเป็นการทำความดีตามปกติ แต่ถ้าลองดูโดยละเอียดจากความหมายข้างต้น เราอาจเห็นได้ว่า แม้ว่าเราจะช่วยแก้ปัญหาความขาดแคลนและขาดความรักของเขาได้แต่เราอาจจะสร้างปัญหาตามมาได้หลายอย่าง เช่น เด็กๆ อาจเคยชินกับการขอ จนกลายเป็นขอทานรุ่นใหม่? หรือ การที่เราไปให้ความรักกับเขาในช่วงเวลาวันเดียวและไม่เคยกลับไปอีกเลยหรือปีหนึ่งกลับไปครั้งหนึ่ง อาจสร้างความบอบช้ำในจิตใจเหมือนคนที่ถูกทิ้งซ้ำซากก็ได้ อันนี้เป็นตัวอย่างของการทำความดีที่อาจจะไม่สมบูรณ์ คือ แก้ปัญหาได้บางส่วน ตัวเราที่เป็นคนทำเป็นคนเสพสุข จากการทำสิ่งเหล่านั้น แต่ทั้งปัญหาและพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเอาไว้ให้กับเด็ก

ตัวอย่างที่เล่าให้ฟังไม่ได้บอกว่า เราไม่ควรไปบ้านเด็กกำพร้า แต่พยายามจะบอกว่า เราควร พิจารณาอย่างรอบคอบก่อนที่จะทำอะไร และอาจจะต้องดูให้ชัดเจนว่าสุดท้ายแล้ว เด็ก ๆ หรือคนที่เราอยากจะทำประโยชน์ให้ นั้นเค้าได้ประโยชน์จริงๆ หรือเปล่า หรือเป็นแค่เราที่ได้เสพสุข

ไม่เบียดเบียนตนเอง หรือ เห็นแก่ตัว?

หลายๆคนอาจมีเกณฑ์ในการทำความดีอยู่ในใจว่า ถ้าเราจะทำความดี เราต้องไม่เดือดร้อนด้วย ซึ่งเมื่ออ่านข้างต้นแล้วอาจรู้สึกว้า โอ้ ฉันทมาถูกทางแล้ว ก็ได้ ซึ่งตัวผู้เขียนเองจากการที่ได้ลองจัด focus group ของน้องๆบางกลุ่มที่เคยร่วมกิจกรรมของเราก็พบว่า มีส่วนหนึ่งซึ่งไม่น้อย ก็มองเรื่องการทำดีว่าอย่างนี้เช่นกัน คือ เราต้องไม่เดือดร้อน

ข้อคิดเห็น[R25]: เช่นกัน

ตัวอย่างหนึ่งที่อยากให้ทุกคนลองคิดตาม ซึ่งจริงๆแล้วมาจากประสบการณ์ของสมาชิกของเราบางคน ก็คือ ถ้าวันหนึ่งคุณได้รับโทรศัพท์จากรุ่นพี่ที่คุณนับถือ เล่าว่า เขาเพิ่งไปรู้จักคนๆหนึ่งกำลังเดือดร้อนในเรื่องเงินอย่างมาก โดยความเดือดร้อนนั้นเป็นความโชคร้ายของเขา ไม่ได้ล้มละลายเขา เจ้าหนี้ก็ตามทวงหนี้ อยากฆ่าตัวตายหนีปัญหา สิ่งที่พี่โทรมาบอกก็คือ เขาอยากให้เราให้เงินพี่เขา 40,000 บาท เพื่อจะได้ช่วยให้เขาปลดหนี้และเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ โดยพี่เขาจะออกให้ 20,000 บาท ขอให้เราออกอีก 20,000 บาท แต่ต้องขอวันนี้เลย คุณเองเมื่อลองคิดดูก็พบว่าอาจเบิกเงินให้เขาได้ แต่จะเหลือเงินติดในบัญชีอยู่น้อยมาก

ข้อคิดเห็น[R26]: หักออก

ข้อคิดเห็น[R27]: หักออก

...คุณจะทำอย่างไร? ...

.....

.....

ผู้เขียนเชื่อว่าถ้าคุณไม่ได้เป็นคนมีเงินมาก เป็นพนักงานได้เงินเดือนประจำ หรือเป็นข้าราชการ เงินจำนวน 20,000 บาท นับเป็นเงินที่มากทีเดียว คำตอบแรกๆของคนที่อ่านอยู่ตอนนี้จะตอบและโดยใช้หลักในการ "ไม่เบียดเบียนตนเอง" ก็คือ อาจจะบอกกับพี่เขาว่า "คิดว่าคงไม่สะดวกละครับพี่ ผมเองไม่ค่อยมีเงินเหมือนกัน" และอาจจะคิดอยู่ลึกๆว่า ฉันกำลังโดนหลอกเอาเงินหรือเปล่าก็ไม่รู้ หรือจะโดนหลอกทั้งคู่เลยก็ไม่รู้เหมือนกัน อย่างน้อยก็จะเกิดคำถามมากมาย เกิดความไม่แน่ใจและรู้สึกไม่อยากจะ เป็นพื้นฐาน คนอีกกลุ่มหนึ่งอาจจะต่างกันโดยสิ้นเชิง ทุ่มเทให้หมดทั้งแรงกายแรงใจ เงินที่มีอยู่ 20,500 บาทก็ถอนให้เลย 20,000 บาท เหลือเงินอยู่เพียง 500 บาท ซึ่งจริงๆแล้ว ฟຸ່ງนี้ต้องจ่ายค่าเล่าเรียนพอดี ค่าเล่าเรียนก็เป็น 10,000 บาท คนอีกส่วนหนึ่งอาจจะตอบปฏิเสธเหมือนกันแต่ชวนชายที่จะหาว่า มีเพื่อน ๆ คนไหนบ้างไหมที่สามารถช่วยเหลือคนที่รุ่นพี่ของเราโทรมาบอกได้ และอาจจะสมทบทุนเบื้องต้นก่อนด้วยเงินจำนวนหนึ่ง

ข้อคิดเห็น[R28]: นับเป็นจำนวนเงินที่มากทีเดียว

ข้อคิดเห็น[R29]: ก็คือ

ข้อคิดเห็น[R30]: ทั้งคู่

ข้อคิดเห็น[R31]: ไม่มี

ข้อคิดเห็น[R32]: กลุ่มหนึ่ง

ข้อคิดเห็น[R33]: ชวนชวน

3 ทางเลือกดังกล่าว อาจจะเห็นได้ชัดอยู่ใน 1 ข้อ ว่าเบียดเบียนตนเองแน่ คือ ทางเลือกที่ให้เต็มทีเดียว 20,000 บาท แต่จะเหลือเงินแค่ 500 และไม่สามารถจ่ายค่าเล่าเรียนในวันต่อมาได้ ฉะนั้นเราจึงเหลือ สองทางเลือก ทางเลือก 1 และ 3 เพื่อพิจารณา

ทั้งสองทางเลือกนั้นทำเหมือนกันคือปฏิเสธไม่ให้เงิน แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือ คนแรกจะสงสัย ตั้งคำถาม และระแวง ซึ่งในที่นี้ไม่ได้บอกว่าไม่ควรตั้งคำถามหรือระแวงกับสถานการณ์เหล่านี้ ส่วนอีกฝ่ายหนึ่ง จะพยายามชวนชายช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ฉะนั้น เห็นได้ชัดว่า ความแตกต่างของสองทางเลือกนี้คือเรื่องของเจตนา คนแรก เจตนาคือไม่ให้เพราะถ้าให้เงินไปแล้วจะเดือดร้อนและกลัวโดนหลอก ในขณะที่คนสุดท้าย เจตนาคือ อยากช่วยเหลือ แม้จะไม่ให้ แต่ก็พยายามชวนชายหาทางช่วยเหลือ

ผู้เขียนคิดว่า ประเด็นที่สำคัญ คือ "เจตนา" ในการหาเส้นแบ่งระหว่างการเห็นแก่ตัวโดยใช้ข้ออ้างว่าการทำดีต้องไม่เบียดเบียนตนเอง กับการทำดีโดยไม่เบียดเบียนตนเอง เมื่อมีใจมาอะไรก็สามารถเกิดขึ้นได้ แต่ลงว่าถ้าไม่มีใจอยากจะช่วยเสียแล้ว เห็นแก่ตัวเสียแล้ว ก็ไม่มีทางที่จะมีอะไรเกิดขึ้น

ข้อคิดเห็น[R34]: ประเด็น

ข้อคิดเห็น[R35]: กับ

การอยู่เฉย ๆ ไม่ไปก่อบัญหาให้คนอื่น แต่ก็ไม่ใช่ช่วยเป็นการทำความดีหรือไม่ ?

หลายๆคนอาจจะมีเกณฑ์ในการทำความดีอย่างหนึ่งก็คือ ถ้าเราอยู่เฉย ๆของเราไม่ได้ไปก่อบัญหาให้คนอื่น แม้ไม่ได้ช่วยเหลือ ทำเรื่องของเราไปก็ถือว่าเป็นทำความดีเหมือนกัน ประเด็นนี้เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่จะต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจน

ข้อคิดเห็น[R36]: ที่จะต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจน

ถ้าเราเห็นเด็กคนหนึ่งโดนเด็กอีกกลุ่มหนึ่งกำลังรุมทำร้ายอยู่ ระหว่างคนที่อยู่เฉย ๆ ไม่ทำอะไรเลย คนที่เข้าไปรุมรุมสกร้าด้วย และคนที่พยายามช่วย ไม่ว่าจะเข้าไปห้าม โทรมแจ้ง ตำรวจเสียเลยหรือวิธีการไหนก็ตาม เราเห็นชัดเจนว่าคนที่เข้าไปรุมรุมสกร้าด้วยไม่ดีแน่ๆ และคนที่พยายามช่วยยอมกำลังทำสิ่งที่ดีอยู่ แต่คนที่อยู่เฉย ๆ ละ

ข้อคิดเห็น[R37]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R38]: เราสามารถเห็นได้อย่างชัดเจน

คนที่อยู่เฉย ๆ ก็ไม่ผิดอะไร เพราะเป็นสิทธิ์ของแต่ละคนในการตัดสินใจทำอะไรบางอย่าง แต่อย่างน้อยก็ได้สะท้อนว่าเขามีจิตใจที่ไม่อยากจะช่วย อย่างไรก็ตามก็อาจจะเป็นเรื่องของทัศนคติของแต่ละคนและเงื่อนไขที่เกิดขึ้นในขณะนั้น อย่างไรก็ตาม หากคนมีเจตนาที่ดีแล้ว ย่อมหาทางเพื่อช่วยเหลือได้เสมอ มิเช่นนั้นแล้วสังคมของเราจะอยู่ได้อย่างไร หากทุก ๆ คนไม่สนใจจะช่วยเหลือกัน

ข้อคิดเห็น[R39]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R40]: เขามีจิตใจ

ข้อคิดเห็น[R41]: ทัศนคติ

ข้อคิดเห็น[R42]:

ข้อคิดเห็น[R43R42]: เงื่อนไขของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

แต่การที่คนคนหนึ่งทำงานในหน้าที่ตนเองรับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถและดีที่สุด แม้จะไม่ได้ไปช่วยคนอื่น ก็ถือว่าเป็นการทำความดีเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ประการแรก ไม่เป็นการเบียดเบียนตนเอง เพราะการที่เราทำงานในหน้าที่ของเราให้เสร็จเรียบร้อยย่อมไม่ก่อผลเสียแก่เรา ซ้ำยังได้ผลดีและอาจได้รับความดีความชอบจากการกระทำนั้นด้วย ประการที่สอง ไม่เบียดเบียนคนอื่น เพราะการที่เราทำหน้าที่ของเราให้เต็มที่ ทำให้คนอื่นที่ต้องทำงานร่วมกับเรา หรือต่อจากเราได้ทำงานต่อไปอย่างราบรื่น ไม่เกิดปัญหา ประการสุดท้าย เราเป็นสมาชิกของสังคม เมื่ออยู่ในสังคมเราย่อมมีบทบาทหน้าที่บางอย่างในสังคม ซึ่งหน้าที่นั้นก็จะมีความสัมพันธ์กับหน้าที่อื่นๆ ไปจนถึงความอยู่ดีมีสุขของสังคม ฉะนั้น จริงๆแล้วการทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด ก็เป็นการทำความดีผ่านบทบาทหน้าที่ของตนเอง

ข้อคิดเห็น[R44]: ให้รับ

การทำความดีด้วยร่างกาย แรงทรัพย์ และแรงใจ

เมื่อเราหันกลับมามองการทำดีในสังคมไทย สิ่งหนึ่งที่อาจจะสะท้อนออกมาจากคนในสังคมก็คือ บางครั้งมองเห็นว่าการทำความดีนั้นยาก ทั้งนี้เพราะดูเหมือนว่าการทำดีจะต้องใช้

ร่างกาย และทุนทรัพย์รวมถึงเวลามากจึงจะสามารถทำได้ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ได้รับรู้เมื่อทำงานกับเด็ก ๆ อาจเป็นเพราะบางครั้งสังคมเราสื่อเรื่องการทำความดีในรูปแบบที่ทำให้คนในสังคมรู้สึกว่าการทำความดีนั้นเป็นเรื่องยาก เพราะเท่าที่เราเห็น คนที่ทำความดีและจะได้ลงในหน้าหนังสือพิมพ์นั้น มีแค่คนที่ทำความดีอันยิ่งใหญ่เท่านั้น ต้องใช้ร่างกายอันมหาศาลเป็นระยะเวลาอันยาวนาน อย่างดาบตำรวจ วิชัย หรือบ้างก็ต้องใช้ทุนทรัพย์จำนวนมาก หรือต้องบังเอิญได้ทำเรื่องที่ใหญ่จริงๆ

ข้อคิดเห็น[R45]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R46]: ภาพสะท้อนหนึ่ง

ข้อคิดเห็น[R47]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R48]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R49]: คนในสังคม

ข้อคิดเห็น[R50]: ความดีนั้นทำได้ยาก

ข้อคิดเห็น[R51]: และใช้ระยะเวลาอัน

ข้อคิดเห็น[R52]: คัดออก

อีกประเด็นคือ บางครั้งไม่อยากจะทำความดีเพราะทำไปก็ไม่มีใครเห็น ไม่มีประโยชน์อันใดที่จะได้ตอบแทนจากการทำความดี หรือบางครั้งทำความดีแล้วยังไม่ได้ดีอีกด้วย ด้วยวิธีคิดลักษณะนี้อาจทำให้การทำสิ่งดี ๆ ในบ้านเมืองเราอาจน้อยกว่าที่ควร

ข้อคิดเห็น[R53]: ประเด็น

ข้อคิดเห็น[R54]: ได้ตอบแทนจากการทำความดี

ข้อคิดเห็น[R55]: หรือบางครั้ง

เราไม่ค่อยได้ให้ความสำคัญกับการทำความดีเล็กๆน้อยๆ มากนัก โดยเฉพาะสื่อที่เผยแพร่อยู่ใน ปัจจุบัน ทั้งที่การทำความดีอาจไม่ต้องลงทุน ลงแรงมากนักอย่างที่เข้าใจกัน สิ่งเดียวที่ต้องการอาจจะเป็นเพียงแค่ "แรงใจ" ก็เป็นไปได้ หลายๆคนคงเคยทักซีใจเมื่อประสบกับเรื่องเลวร้ายมา และเราคงรู้สึกดีขึ้นเมื่อมีคนมาช่วยบ้าง ๆ ตะไหล่ พร้อมกับยิ้มให้กำลังใจ บางคนอาจเคยนำเสนอผลงานบางอย่างในที่ประชุมชน หรือทำการแสดงบางอย่าง และมีความกังวลหรือไม่แน่ใจว่าสิ่งที่เราทำลงไปแล้วนั้นดีหรือไม่ เพียงแค่มีคนเดินเข้ามาจับมือและบอกว่าการแสดงหรือการนำเสนอสักครั้งนั้นดีดีมาก พร้อมทั้งยิ้มให้กำลังใจ เราก็คงรู้สึกดีเช่นกัน

ข้อคิดเห็น[R56]: ทั้งที่การทำความดีนั้นอาจไม่ต้องลงทุน

ข้อคิดเห็น[R57]: พร้อมกับ

ข้อคิดเห็น[R58]: แล้วมันดีหรือไม่

การทำให้คนอื่นรู้สึกดีด้วยการสัมผัส หรือให้กำลังใจซึ่งกันและกันย่อมเป็นการทำความดีเช่นเดียวกัน และบางครั้งอาจจะยิ่งใหญ่กว่าการใช้ร่างกายหรือทุนทรัพย์เสียอีก เช่น หากเราพบเพื่อนหรือคนที่กำลังทักซีใจอย่างหนัก หาทางออกของปัญหาไม่ได้ การที่เรานั่งรับฟังเขาอย่างจริงจัง พร้อมทั้งนำเสนอมุมมองของเราต่อปัญหานั้นและเสนอแนะบางเรื่องให้แก่เขา เขาอาจจะแก้ปัญหาเหล่านั้นได้และชีวิตเขาอาจจะเปลี่ยนไปตลอดกาลก็ได้

ข้อคิดเห็น[R59]: รู้สึกดี

ข้อคิดเห็น[R60]: อาจจะ

การใช้แรงใจบางครั้งยังสะท้อนถึงความตั้งใจของคนๆนั้นในการทำสิ่งดี ๆ อีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น หากเปรียบเทียบกันระหว่างการไปเยี่ยมสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าในโอกาสสำคัญพร้อมกับจัดเลี้ยงและนำของมาแจกเด็กที่สถานเลี้ยงเด็กกำพร้า นั้นด้วยเงินจำนวนมากแต่ไปครั้งเดียว กับ อีกกลุ่มหนึ่งซึ่งไม่ได้มีเงินทองมากมาย แต่เข้ามาให้ความรักความอบอุ่น พูดคุยดูแลให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี ก็สะท้อนความตั้งใจในการทำความดีอย่างมากไม่แพ้กลุ่มแรก เราอาจจะเปรียบเทียบไม่ได้ว่าการทำดีแบบใดดีกว่ากัน แต่แน่นอนว่า กิจกรรมของกลุ่ม

ข้อคิดเห็น[R61]: มีการจัดเลี้ยง

ข้อคิดเห็น[R62]: คอข

ข้อคิดเห็น[R63]: อาจจะเปรียบเทียบไม่ได้

ข้อคิดเห็น[R64]: แบบไหนดีกว่ากัน

สองย่อมตอบโจทย์ปัญหาของเด็กๆในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าที่ขาดคนรัก ดูแล และเอาใจใส่เป็น
แน่ และการไปบ่อยๆย่อมสะท้อนถึงความตั้งใจจริงอีกด้วย

เมื่อเราใช้แรงใจทำงาน เราจะพบโดยทันทีว่า ทำดีแล้วจะได้ดีโดยทันที นั่นก็คือ ความ
ปีติ ความสบายใจ ความอึดใจนั่นเอง นี่คือผลตอบแทนของการทำความดีด้วยความปรารถนาดี
โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน แต่เราก็ไม่ได้หมายความว่า เราจะไม่ได้รับสิ่งดี ๆตอบแทนในเรื่องอื่นๆ
เพียงแต่ผลของความดีที่เป็นรูปธรรม ย่อมขึ้นอยู่กับเงื่อนไข และกาลเทศะของแต่ละสถานการณ์
มากกว่า และที่สำคัญคือ คนที่เราไปทำความดีให้ นั่น ความชื่นชมต่างๆย่อมติดอยู่ในหัวใจของ
คนผู้นั้นไปแล้วอย่างแน่นอน การที่เรามีแรงใจ และพัฒนาแรงใจในการทำความดีนั้นยังจะ
นำไปสู่การทำความดีโดยใช้แรงกาย และแรงทุนทรัพย์ที่เติมที่อีกด้วย

ข้อคิดเห็น[R65]: เราจะไม่ได้รับสิ่งดี ๆ
ตอบแทนในด้านอื่นๆ

ข้อคิดเห็น[R66]: รูปธรรมนั้น

ข้อคิดเห็น[R67]: อย่าง

พวกเรา IDEA คิดว่า ทักษะคติในการทำดีแบบนี้จะทำให้คนหันมาทำความดีได้มาก
ขึ้น ด้วยการทำให้ดีด้วยการใช้แรงใจ มอบใจให้แก่กัน มีใจที่ปรารถนาดีต่อผู้อื่น และสิ่งเหล่านี้จะ
ทำให้คนมีความเข้าใจในการทำความดีมากยิ่งขึ้นว่า จริงๆแล้วคุณค่าของการทำความดีนั้นไม่ได้
อยู่ที่ว่าจะใหญ่หรือเล็ก มากหรือน้อย ได้ออกทีวี ได้รับการชื่นชมหรือไม่ แต่อยู่ที่ผลของการ
กระทำนั้นนำไปสู่การแก้ปัญหา หรือทำให้คนอื่นมีความสุขขึ้น และความสบายใจที่เราได้รับ
ต่างหาก

ข้อคิดเห็น[R68]: โดยการทำความดี

ข้อคิดเห็น[R69]: มีใจ

ข้อคิดเห็น[R70]: เหล่านี้จะส่งผลให้

ข้อคิดเห็น[R71]: โห่หรือรู้สึก

ข้อคิดเห็น[R72]: คัดออก

เยาวชนมีมุมมองอย่างไรต่อเรื่องความดี

ในช่วงเวลาที่ IDEA จัดกิจกรรมกับเด็กระดับชั้นมัธยมศึกษาจำนวนมาก และนักศึกษา
มหาวิทยาลัยบางส่วนในเรื่องความดี หรือคุณธรรมนั้น ทำให้พวกเราได้เห็นมุมมองต่างๆ
เกี่ยวกับความดีของเด็กๆมากมาย และคำถามที่เราอยากจะตอบให้ฟังในส่วนนี้ก็คือ จาก
ประสบการณ์ของเราแล้ว เราเห็นเด็กและเยาวชน กับความดีเป็นอย่างไร ทำอย่างไรเขาถึงจะ
ทำความดี

ข้อคิดเห็น[R73]: อย่างไร

เด็ก ๆ ทุกคนอยากเป็น "คนดี" จากประสบการณ์ของเรา เราไม่เคยพบเจอเด็กคนไหนที่เป็นคนไม่ดีมาตั้งแต่เกิด เด็กและเยาวชนทุกคนอยากเป็น "คนดี" และทุกคนก็พยายามเป็น "คนดี" ของครอบครัวตัว แต่ "คนดี" ของครอบครัวตัวอาจจะไม่ได้เป็นคนดีของคนในสังคมภาพรวมก็ได้ เช่น "คนดี" ของครอบครัวมาเฟียที่ส่งเสริมให้ลูกใช้อำนาจบาทใหญ่ หรือ "คนดี" ของเพื่อนข้างกลุ่มที่มักชอบตีรันฟันแทงกับสถาบันอื่น เป็นต้น

การได้เป็น "คนดี" ของครอบครัวคือการได้รับการยอมรับ ผู้เขียนเชื่อว่า เมื่อมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ย่อมพยายามจะแสวงหาการยอมรับจากสังคมที่ตนเองอยู่เป็นธรรมดา ด้วยเหตุนี้สังคมที่เด็กอยู่จึงเป็นตัวที่บอกหรือกำหนดว่าพฤติกรรมของเด็กคนนั้นจะเป็นอย่างไร ซึ่งแน่นอนว่าพฤติกรรมของเด็กคนนั้นเป็นไปเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากครอบครัวข้าง แต่ก็อาจจะไม่เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมก็เป็นได้

ข้อคิดเห็น[R74]: จะมันแล้ว / ด้วยเหตุนี้

ข้อคิดเห็น[R75]: คนในสังคม???

ในกลุ่ม IDEA มักจะนำเรื่องเล่าที่ดัดแปลงจากข่าวหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งเมื่อนานมาแล้วมาเล่าให้ น้อง ๆ ฟังเพื่อให้คิดถึงสาเหตุของการที่ **คน ๆ หนึ่งทำพฤติกรรมแบบหนึ่ง** เรื่องมีอยู่ว่า ในวันหนึ่ง ข่าวหนังสือพิมพ์พาดหัวข่าวว่า ลูกทรพีฆ่าพ่อตัวเอง ... เราก็จะถามว่า หากว่าได้ยินเพียงเท่านี้คิดว่าเด็กคนนี้เป็นอย่างไร...เด็ก ๆ ส่วนใหญ่จะบอกว่าเป็นคนเลว คนไม่ดี ... แต่ถ้ามองลึกและรู้ไปถึงเบื้องลึกเบื้องหลังของครอบครัวนี้ว่า พ่อของเด็กเป็นมาเฟีย และลูกคนนี้เป็นที่รักอย่างมากของพ่อ พ่อพาไปด้วยทุกที่ และแน่นอน พ่อของเขาที่เป็นมาเฟีย เมื่อได้อะไรต้องได้ ใครขัดใจพ่อฆ่าได้หมด ... ปรากฏว่าเหตุการณ์ในวันนั้นก่อนเกิดเหตุก็คือ พ่อเกิดหงุดหงิดอะไรบางอย่างจากเรื่องงานมาก่อน พ่อดีลูกชายมาขอเงินซื้อรถ พ่อก็ปฏิเสธและต่อว่าอย่างเสีย ๆ หาย ๆ ... ด้วยความขาดความยั้งคิด ลูกก็เลยฆ่าพ่อเสียเพราะว่าพ่อขัดใจ

ข้อคิดเห็น[R76]: คนๆหนึ่งเลือกที่จะทำพฤติกรรมแบบหนึ่ง

ข้อคิดเห็น[R77]: อย่างไร

เด็กคนนี้อะไรอยากเป็นคนดีหรือไม่? แน่นอน เขาอยากเป็นคนดี และสิ่งที่เขาเรียนรู้เพื่อเป็น "คนดี" ของพ่อ ของกลุ่มมาเฟีย ก็คือมีพฤติกรรมเลียนแบบพ่อนั่นเอง ซึ่งนำมาสู่ไศกนาฏกรรมดังกล่าว จากเรื่องดังกล่าวเราจึงเห็นได้ว่า สังคมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของเด็กมากที่สุดทีเดียว ถ้าสังคมวางเงื่อนไขในการเป็น "คนดี" ให้เด็กแบบใด เด็กก็จะเป็น "คนดี" แบบนั้น

ข้อคิดเห็น[R78]: คำถามคือว่า / ถ้าถามว่า

ที่นี้หากเราหันมามองมาตรฐานในสังคม เมื่อพูดถึงการเป็นคนดี โดยธรรมชาติแล้วเรามักจะใช้บรรทัดฐานตามที่ถูกสอนกันภายในโรงเรียน และจากที่ปรากฏผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งถ้าถามเด็กว่า การทำความดีนั้น ยากมั๊ย เด็กจะสะท้อนกลับมาว่า คิดว่าความดีนั้นทำยาก และไม่รู้ว่าจะต้องทำอย่างไรจึงจะเป็นคนดี เด็กบางกลุ่มถึงกับฟันธงตัวเองเลยว่าเขาไม่ใช่คนดี

ถ้าจากประสบการณ์ตรงของผู้เขียน ผู้เขียนรู้สึกว่าการวัดฐานเรื่องความดีของคนในสังคมไทยนั้นสูง มาก เพราะถ้าดูจากแบบเรียน เมื่อเราพูดถึงตัวแบบที่จะเป็นแบบอย่างให้เด็กทำความดีนั้น เรามักยกบุคคลจากประวัติศาสตร์ขึ้นมา บ้างก็เป็นขุนนาง ข้าราชการที่ซื่อสัตย์ อีกส่วนหนึ่งซึ่งเป็นส่วนใหญ่ มักจะเป็นประวัติของวีรกษัตริย์ และวีรกษัตริ์ บ้างก็อ้างถึงพระพุทธเจ้าเป็นตัวอย่าง ในอีกส่วนหนึ่ง อย่างในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ผู้เขียนเคยศึกษาอยู่ ก็จะยกย่อง ท่านศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ หรือ ท่าน ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ แต่การเน้นตัวแบบอย่างท่านทั้งสองกลับไปเน้นที่ผลงานอันโดดเด่นของท่านและบางครั้งยกย่องจนดูเหมือนปดุษณธรรมดา ที่ไม่มีกิเลสหรือความผิดชอบชั่วดีใดๆ ซึ่งในครั้งหนึ่งผู้เขียนเคยจัดค่ายตามรอยอาจารย์ป๋วย เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีให้นักศึกษาในคณะ เมื่อทำการสอบถามนักศึกษาในเรื่องต้นก็พบว่า เด็ก ๆ ส่วนใหญ่คิดว่าตนเองไม่มีทางเป็นอย่างอาจารย์ป๋วยได้แน่ เพราะแกดูเป็นคนสูงส่ง เห็นอปดุษณอย่างมาก

ข้อคิดเห็น[R79]: และอีกส่วนใหญ่

ข้อคิดเห็น[R80]: พระราชประวัติของวีรกษัตริย์

ข้อคิดเห็น[R81]: อัน

สิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อเด็กคิดแล้วพบว่าไม่สามารถทำตามตัวแบบที่จะเป็น "คนดี" ของสังคมได้ ก็คือ หาแนวทางอื่น ที่จะเป็น "คนดี" อย่างน้อยในหมู่เพื่อนๆ ฉะนั้นเด็ก ๆ ก็จะทำอะไรก็ตามที่กลุ่มเพื่อนๆ ให้การยอมรับ เด็กบางคน ถ้ามีโอกาสก็อาจจะไปทำกิจกรรมในโรงเรียน หรือมหาวิทยาลัยเพื่อหาการยอมรับ ในขณะที่เด็กเยาวชนอีกจำพวกหนึ่งที่ขาดโอกาสขาดพื้นที่ในโรงเรียน ก็ไปหากกลุ่มสังคมอื่น ซึ่งหากมองจากมุมมองของผู้ใหญ่แล้วก็จะรู้สึกว่าเป็นปัญหา เช่น กลุ่มแก๊งค์ซิ่งมอเตอร์ไซค์ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี แท้จริงแล้วแหล่งที่ทำให้การยอมรับที่สำคัญที่สุดของเด็กและเยาวชน คือ "ครอบครัว" ต่างหาก ครอบครัวเป็นกลุ่มคนที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด เด็กเยาวชนที่ได้รับความอบอุ่น ความรัก และการยอมรับจากครอบครัว มักจะไม่ไชกลุ่มเด็กที่มีปัญหา (เว้นแต่ว่า สิ่งที่สอนกันในบ้านจะขัดกับสังคมข้างนอก) เราจะเห็นว่า กลุ่มที่มักจะเป็นปัญหาก็คือกลุ่มที่ครอบครัวไม่อบอุ่นนั่นเอง...

ฉะนั้นจากจุดนี้ก็จะเห็นว่า คำว่าครอบครัวที่อบอุ่นนั้นไม่ได้หมายถึงแค่ครอบครัวที่อยู่กันพร้อมหน้า ทานข้าวด้วยกัน ใช้เวลาร่วมกันเท่านั้น แต่หมายถึงครอบครัวที่มีโอกาสเปิดใจ แลกเปลี่ยน พูดคุย ปรึกษาปัญหากัน และให้การยอมรับตัวตนของคนในครอบครัวซึ่งกันและกัน

ในเมื่อเรารู้แล้วว่า เด็กและเยาวชนทุกคนต้องการเป็น "คนดี" เพราะเมื่อเป็น "คนดี" แล้วจะได้รับการยอมรับ จึงควรใช้โอกาสนี้ในการบอกพวกเขาเสียว่า การเป็นคนดีนี้ ทำอย่างไร และวิธีการสอนที่ดีที่สุดคือ การทำให้ดู เช่น ถ้าเราหวังจะให้ลูกกตัญญูต่อเรา เราก็ต้องกตัญญูต่อพ่อแม่ของเรา หรือถ้าเราอยากให้นักเรียนให้เกียรติกัน หรือให้เกียรติเรา เราก็ต้องให้เกียรติพวกเขา ก่อน เป็นต้น

ที่นี้กลับมาที่ปัญหาเรื่องเด็ก ๆ คิดว่า ความดีทำได้ยาก หรือบางครั้งการเป็น "คนดีของสังคม" นั้นทำได้ยากมากหรืออาจจะเป็นไปได้

ดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่า การเป็นคนดีในสังคมไทย มักจะมองไปถึงเรื่องของการทำความดีด้วยสิ่งของหรือเงิน หรือใช้กำลังร่างกาย และการทำความดีของคนไทยนั้น บางส่วนจะต้องผูกติดกับการที่ต้องให้คนอื่นเห็นว่าตัวเองทำดีด้วย จึงจะทำหรือรู้สึกว่าคุณค่าควรแก่การลงมือทำ เพียงแต่สิ่งที่จะทำให้คนอื่นเห็นนั้นจะต้องเป็นความดีที่สุดยอดจริงๆ ทั้งนี้เป็นเพราะพฤติกรรมและความเข้าใจในสังคมส่วนหนึ่ง และสิ่งที่ระบบการศึกษาและสื่อพร่ำบอก แต่ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่าความเชิดชูคนดีนั้นเป็นสิ่งไม่ดี แต่เป็นเพราะสื่อไม่ได้นำเสนอความดีที่ทำงานง่าย ๆ ให้เด็ก ๆ ได้ทำตามมากกว่า เพราะสื่อมักจะนำเสนอแต่ความดีที่สุดยอด สุดโต่งเท่านั้น และละเลยความดีง่าย ๆ นอกจากนี้ ความดีที่นำเสนออีกมักจะเป็นความดีของผู้ใหญ่ หรือความดีของเด็กด้อยโอกาส แต่เด็กชนชั้นกลาง หรือที่เราอาจมองว่าเป็น "เด็กธรรมดา" กลับเป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับการเหลียวมองและไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรจึงจะเป็น "คนดีของสังคม" ได้

ข้อคิดเห็น[R82]: ดักออก

ข้อคิดเห็น[R83]: ควรแก้กรงมือกระทำ

ข้อคิดเห็น[R84]: เพื่อแต่สิ่งที่จะทำให้คนอื่นเห็นนั้นต้องเป็นความดีที่สุดยอดจริงๆ

แต่ถ้าหากเด็ก ๆ ได้เปลี่ยนมุมมองของความดี มาเป็นว่าความดีสามารถทำได้ง่าย ด้วยการใช้แรงใจ และ การทำดีมีคุณค่าในตัวเอง เพราะจะทำให้ตัวเราสุขใจ หรืออย่างน้อยก็

ข้อคิดเห็น[R85]: จะ

ได้รับการชื่นชมจากคนที่เราเข้าไปทำประโยชน์ด้วย สิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อเด็กน้อยลงมาก และเด็กจะเริ่มมองเห็นช่องทางของการทำความดีมากขึ้น

ข้อคิดเห็น[R86]: สื่อ

ข้อคิดเห็น[R87]: การทำความดี

นี่คือสิ่งที่ IDEA พยายามทำ คือ ช่วยเหลือและจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กๆ เป็น "คนดี" ของที่บ้าน หรือในกรณีที่ทำอย่างแรกไม่ได้ พวกเราก็จะเป็นอีกทีหนึ่งที่จะยอมรับพวกเขา และนำเสนอให้เด็กรู้ว่าความดีนั้นทำง่าย สิ่งที่เราทำได้ สิ่งที่เราทำอยู่ก็สามารถทำให้เป็นประโยชน์ และกลายเป็นปัจจัยที่ทำให้เราทำสิ่งดีๆ ได้

ข้อคิดเห็น[R88]: ใน

ข้อคิดเห็น[R89]: แห่ง

ข้อคิดเห็น[R90]: ความดี

เด็กหลังห้อง เด็กห้องหน้า

ในทุกโรงเรียนจะมีเด็กอยู่กลุ่มหนึ่งซึ่งในสายตาของอาจารย์ฝ่ายปกครอง เด็กพวกนี้จะเป็นกลุ่มเด็กที่มีปัญหามาก ไม่มีระเบียบวินัย แต่งตัวไม่เรียบร้อย ผมเผ้ารุงรัง อยู่ตามห้องน้ำ สุบบุหรี่ บางครั้งรุนแรงถึงขนาดเสพยา ขโมยของ หรือกระทั่งก่ออาชญากรรมอื่นๆ พวกเราอาจไม่มีประสบการณ์กับเด็กๆ ที่เป็นปัญหามาถึงกับก่ออาชญากรรม แต่เราเคยพบกับเด็กๆ ที่มีปัญหาในเรื่องยาเสพติดและทำตัวเป็นปัญหามาอยู่บ้าง เช่น ครั้งหนึ่ง IDEA เคยจัดโครงการผู้นำเยาวชนเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและต่อต้านยาเสพติด (ครั้งที่ 3)

ข้อคิดเห็น[R91]: สมัยรุ่งเรือง???

ข้อคิดเห็น[R92]: โครงการผู้นำเยาวชน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและต่อต้านยาเสพติด

ค่ายครั้งนี้เป็นคราวที่ได้มีการประกาศผ่านไปตามสื่อต่างๆ และส่งหนังสือเชิญไปตามโรงเรียน เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมมาจากหลายกลุ่ม ทั้งหมดเป็นนักเรียนชั้นมัธยมปลาย แต่ส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังมีนักเรียนที่มาจากโรงเรียนอาชีวศึกษา อย่างไรก็ตาม ผลในการมาของเด็กแต่ละกลุ่มก็แตกต่างกัน กลุ่มหนึ่งผู้ปกครองส่งมา กลุ่มหนึ่งเป็นตัวแทนของโรงเรียนมาร่วมกิจกรรม อีกกลุ่มหนึ่งเป็นเด็กที่ถูกโรงเรียนส่งมาติดสันดาน (เป็นคำจากเด็กๆ ที่บอกพวกเรามาอีกทีหนึ่ง)

ข้อคิดเห็น[R93]: เยาวชน

ข้อคิดเห็น[R94]: มาจาก

ข้อคิดเห็น[R95]: นอกจากนี้ยังมีนักเรียนที่มาจากโรงเรียนอาชีวศึกษา

ข้อคิดเห็น[R96]: เด็กๆ

เด็กกลุ่มนี้ตอนแรกที่เขาเข้ามาทำท่าจะมีปัญหามาก เพราะด้วยท่าทีที่ดูก้าวร้าวกว่าเด็กทั่วไป ทำตัวแปลกแยกและไม่ค่อยร่วมกิจกรรม เพื่อนๆ ส่วนใหญ่ก็มักจะไม่ให้การยอมรับ คือไม่กล้าเข้าไปพูดคุยด้วย ในคืนวันแรกของกิจกรรม เด็กพวกนี้ (มี 2-3 คน) ก็ออกมาที่ระเบียง หอพัก ไม่ใส่เสื้อ สูบบุหรี่สร้างความแตกตื่นให้กับเพื่อนๆ และสร้างความกังวลใจให้กับทีมพี่เลี้ยงเป็นอย่างมาก

ข้อคิดเห็น[R97]: ที่

สิ่งที่พี่เลี้ยงทำก็คือ ส่งพี่ที่บุคลิกใกล้เคียงกับน้อง ลงไปทำตัวกลมกลืน ไปกินขนมด้วยกัน และคุยกันแบบเปิดอกกันเลยทีเดียว ก็ชวนคุยถึงว่า มีคนแตกตื่นขึ้นไปบอกว่ามีคนเดินไปเดินมาถอดเสื้อ สบหูหรีด้วย จริงมั๊ย...ตอนนั้นมีน้องคนหนึ่งออกไปสบหูหรีตรงระเบียงอยู่พอดี ..พี่ๆเลยคุยว่า จริงๆพี่ก็ดูเหมือนกัน แต่เวลาทำถ่ายเนี่ย จะไม่ดูต มันต้องมีลิมิตบ้าง ถ้าทำแบบนี้บางที่เพื่อนเค้าอาจจะยังรับตัวเราไม่ได้ อยู่ ก็อย่าทำให้มันประเจิดประเจ้อมากนัก หลบๆบ้างก็ได้

ข้อคิดเห็น[R98]: พี่เลี้ยง

ข้อคิดเห็น[R99]: มีบุคลิกใกล้เคียง

เช้าวันต่อมา เหตุการณ์ก็ปกติดี เด็กๆก็ทำตัวสอดคล้องและมีส่วนร่วมมากขึ้น และจากการที่ได้คุยกับน้องๆกลุ่มนั้นเมื่อคืนทำให้รู้ว่าน้องพวกนี้ เคยมีประสบการณ์เรื่องยาเสพติดมาก่อน และในกระบวนการฝึกอบรมจะมีช่วงเวลาหนึ่งให้มีการแลกเปลี่ยนกัน พี่เขาจึงเรียกน้องๆเหล่านี้ไปเล่าเรื่องช่วงนี้ให้ฟัง และเชิญชวนให้ออกมาแลกเปลี่ยนเพราะว่ามันจะเป็นโอกาสให้เพื่อนๆเรียนรู้ตัวตนที่แท้จริงของเขาด้วย และก็จะประโยชน์กับเพื่อนอย่างมาก ในตอนแรกพวกเด็กๆก็ยังลังเลใจอยู่

ข้อคิดเห็น[R100]: และจากที่ได้คุยกับน้องๆกลุ่มนั้นเมื่อคืนทำให้รู้ว่า

ข้อคิดเห็น[R101]: ในกระบวนการฝึกอบรม

ข้อคิดเห็น[R102]: ในคอนเทนต์

จนกระทั่งเมื่อถึงช่วงนั้น พี่เขาก็พูดเกริ่นนำและขออาสาสมัครออกมาพูดคุยกัน ปรากฏว่า เด็กกลุ่มนั้นออกมาเป็นตัวแทน เล่าเรื่องให้เพื่อนฟังจริง เล่าให้ฟังอย่างหมดเปลือก เคยเสพยาอะไรบ้าง วิธีเสพยาแต่ละแบบ ตั้งแต่บุหรี กัญชา ไปจนถึง โคเคน เฮโรอีน พูดคุยถึงความคิด ความรู้สึก และความตั้งใจในอนาคตที่ต้องการจะเลิกเหมือนกันแต่ก็ยังทำไม่ค่อยได้

ผู้เขียน ซึ่งอยู่ในสถานการณ์นั้นด้วยมองว่าเป็นการวัดใจเพื่อนอย่างมาก ว่าสามารถยอมรับได้หรือไม่ ปรากฏว่า สิ่งที่เกิดขึ้นคือ ... เพื่อนมิได้มีท่าที่รังเกียจใดๆเลย กลับถามด้วยความสนใจอย่างยิ่ง ในตอนท้าย พี่เขาจึงถามน้องๆทุกคนว่าถ้าเขาเป็นอย่างนี้จะยอมรับเขาเป็นเพื่อนหรือไม่ เราจะให้กำลังใจเขาให้กลับมาเป็นคนดีเลิกยาเสพติดหรือเปล่า ปรากฏว่า มีน้องๆหลายคนถึงกับลุกขึ้นมาแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้สึกทั้งน้ำตา โดยส่วนใหญ่รู้สึกดีที่เพื่อนกล้ามาๆที่ออกมาเล่าให้ฟังอย่างจริงจัง และไม่มีใครคิดรังเกียจและพร้อมให้กำลังใจเสมอ ช่วงนั้นจบลงด้วยความรู้สึกที่ดีต่อกันจริงๆ

ข้อคิดเห็น[R103]: จะสามารถยอมรับได้หรือไม่

เรารู้ข่าวต่อมามีว่า เมื่อพวกเด็กๆกลับไปโรงเรียนก็กลับไปเป็นหัวโจก ชวนเพื่อนเสพยา ตั้งใจเรียน และทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ น่าดีใจมาก

เมื่อเราจัดค่ายอีกครั้งหนึ่ง เป็นค่ายอบรมนักกิจกรรม (ค่ายนักคิดฯ ครั้งที่2) พวกน้องเขาก็ชวนเพื่อนมาเพิ่มเติมอีก เป็นประมาณ 5-6 คน ในค่ายครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมโครงการใหม่ๆ

โดยเฉพาะนักเรียนจากโรงเรียนเอกชนหญิงล้วน พวกเด็ก ๆ และเพื่อน 5-6 คน ในค่ายก็ยังคงมีพฤติกรรมที่แปลกแยกอยู่ระดับหนึ่ง แต่ว่า เพื่อนเก่าที่รู้จักกันก็จะให้การต้อนรับเป็นอย่างดี แต่แล้ว พวกน้อง ๆ ก็ยังก่อเรื่องอีก

ข้อคิดเห็น[R104]: ผู้เข้าร่วมโครงการใหม่ ๆ

ข้อคิดเห็น[R105]: เด็ก ๆ ที่มาจาก

ข้อคิดเห็น[R106]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R107]: แต่สุดท้ายน้องก็ยังก่อเรื่องอีก

เหตุการณ์เกิดขึ้นในคืนวันแรกของกิจกรรม หลังจากพี่เลี้ยงปล่อยน้อง ๆ เข้านอน ก็จะมาประชุมสรุปงานและวางแผนงานสำหรับวันต่อไป ปรากฏว่า มีน้องวิ่งมาบอกว่าพวกเด็ก ๆ นั้นไปแอบออกไปกินเหล้าตรงข้ามมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต (สถานที่จัดอบรม) กลับมาเมา ไปเปิดประตูห้องนอนน้องผู้หญิง แถมยังกระโดดลงไปใส่นะว้ายน้ำของมหาวิทยาลัยด้วยการกระทำครั้งนี้สร้างความแตกตื่นให้กับทุกคน

ข้อคิดเห็น[R108]: เหตุการณ์เกิดขึ้นใน

ข้อคิดเห็น[R109]: หลังจากพี่เลี้ยง

ข้อคิดเห็น[R110]: วางแผนงานสำหรับวันต่อไป

ข้อคิดเห็น[R111]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R112]: ศูนย์รังสิต

เช้าวันต่อมา ค่ายจึงตกอยู่ในความเครียด พวกเด็กถูกแยกห้องไปคุยอีกห้องหนึ่ง ระหว่างที่เพื่อนคนอื่นทำกิจกรรมอยู่ในห้องคุยนั้น พี่ ๆ ก็จะเล่าให้ฟังถึงสิ่งที่เกิดขึ้นว่า ส่งผลให้เพื่อน ๆ ทั้งค่ายรู้สึกตกใจหวาดกลัวอย่างไร และพี่ ๆ รู้สึกกังวลอย่างไร จนน้อง ๆ รู้สึกผิด และอยากจะขอกลับจากค่าย แต่พี่ ๆ บอกว่า การกลับของเราไม่ได้ทำอะไรดีขึ้น เป็นการหนีปัญหา น้องจึงถามว่าจะให้เขาทำอะไร พี่จึงถามกลับไ้ว่า ถ้ามีโอกาสแก้ตัวกับเพื่อน จะทำอะไรให้ดีขึ้นใหม่ พี่คนหนึ่งก็กลับมาที่ห้องทำกิจกรรม และต้องเรียกคุยรวมทั้งหมดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และถามน้อง ๆ ทุกคนว่า จะให้โอกาสเพื่อน ๆ หรือไม่ อย่างไร แล้วเราจึงเอาเด็ก ๆ ทั้งสองกลุ่มมาคุยกัน พวกเด็ก ๆ ก็ขอโทษเพื่อน ๆ ทุกคน และให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่ทำอีก เพื่อน ๆ ทุกคนก็ให้อภัย

ข้อคิดเห็น[R113]: แยกไปคุยอีกห้อง

ข้อคิดเห็น[R114]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R115]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R116]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R117]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R118]: เด็ก ๆ ทั้งสองกลุ่ม

ข้อคิดเห็น[R119]: คัดออก

ล่าสุดได้ทราบข่าวจากเพื่อน ๆ ว่า น้อง ๆ เหล่านี้ โดยเฉพาะน้องที่เป็นหัวโจก ได้ไปบวชพระ และออกมาทำกิจกรรมเพื่อสังคมกับกลุ่มต่างๆที่ทำกิจกรรมเพื่อสังคม ... และก็ยังส่งข่าวและกลับมาช่วยงานกันเป็นระยะ

ข้อคิดเห็น[R120]: คัดออก

ผู้เขียนทราบว่ามันอาจจะไม่เกิดขึ้นทุก ๆ กรณี แต่ก็เป็นตัวอย่งที่ดีในเรื่องของการเป็น "คนดี" ของเพื่อน ๆ แต่อีกประเด็นที่อยากจะนำเสนอก็คือ บางครั้งการที่เด็กมีปัญหาทำตัวแบบนั้น หรือทำตัวเป็นที่แตกตื่นของสังคมตั้งที่เล่าให้ฟังนั้น อาจเป็นเพราะเขาไม่รู้ไม่เห็นว่าเป็นสิ่งไม่ดี เนื่องจากเป็นความคุ้นเคยในสังคมของเขา ที่เขาทำแล้วสนุก แต่ไม่รู้ว่าจะได้ทำร้ายผู้อื่นในทางอ้อม เช่นทำให้ผู้หญิงตื่นกลัว หรือพี่ ๆ ทุกข์ใจ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า เมื่อเขาารู้แล้ว เขาจะรู้สึกสำนึกผิด ซึ่งถือเป็นโอกาสที่เราจะช่วยให้พวกเขากลับตัวกลับใจ เปลี่ยนพฤติกรรมและเมื่อเขารู้แล้วว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่ดี ก่อให้เกิดโทษต่อตนเองและคนอื่น ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีก็จะเกิดขึ้นมาโดยอัตโนมัติ (นั่นก็คือ หิริโอตตัปปะ นั่นเอง)

ข้อคิดเห็น[R121]: ในเรื่อง

ข้อคิดเห็น[R122]: ไม่รู้ว่าเขาได้ทำร้าย

ข้อคิดเห็น[R123]: และ

หลักการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม

สมมติฐานเกี่ยวกับการพัฒนาเชิงคุณธรรมของเด็กและเยาวชน และกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม

สำหรับเนื้อหาส่วนนี้จะเป็นการสรุปองค์ความรู้ เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมในเยาวชนของกลุ่ม IDEA อันเกิดจากการทำโครงการเสริมสร้างคุณธรรมให้กับเด็ก ๆ โดยเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากศูนย์คุณธรรมฯ โดยองค์ความรู้ในส่วนนี้จะนำเสนอในส่วนของสมมติฐานที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเชิงคุณธรรมของเด็กและเยาวชน และนำไปสู่หลักในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมสำหรับเยาวชน

ข้อคิดเห็น[R124]: และ

สมมติฐานเกี่ยวกับการพัฒนาเชิงคุณธรรมของเด็กและเยาวชน

จากการทำกิจกรรมกับเด็กนักเรียนมาระยะหนึ่งทำให้เห็นลักษณะของเด็ก ๆ และจำแนกออกเป็นกลุ่ม กว้างได้ประมาณ 3 กลุ่ม

1. กลุ่มที่ครอบครัวอบอุ่น
2. กลุ่มที่มีปมในใจเรื่องครอบครัว
3. กลุ่มที่รู้สึกตัวเองด้อยค่า

กลุ่มที่ครอบครัวอบอุ่น เป็นกลุ่มที่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว หรือไม่ได้รู้สึกว่าตัวเองด้อยค่า และส่วนใหญ่ก็ได้รับการอบรมในเรื่องของคุณธรรมต่างๆจากที่บ้านค่อนข้างดี แต่เด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะยังไม่มึมมองเกี่ยวกับการแบ่งปัน หรือทำคุณประโยชน์ให้แก่คนอื่นที่ชัดเจนมากนัก บางกลุ่มอาจจะมีความอยากทำประโยชน์อยู่ในใจอยู่แต่เดิมบ้าง แต่ยังไม่รู้หรือเห็นหนทางที่จะทำสิ่งดีๆ เนื่องจากยังคงเข้าใจว่าการทำความดีต้องยิ่งใหญ่ และเป็นเรื่องยากอยู่

ข้อคิดเห็น[R125]: ดัดออก

ข้อคิดเห็น[R126]: จากที่บ้านมาเป็น
อย่างดี

กลุ่มที่มีปมในใจเกี่ยวกับเรื่องครอบครัว เป็นกลุ่มที่พบมากอย่างน่าตกใจ เด็กบางคนที่คุณภาพจิตสมบูรณ์แต่จริงๆแล้ว เบื้องหลังภายในครอบครัวอาจมีปัญหาแฝงอยู่ ตั้งแต่ความไม่อบอุ่นในครอบครัว ไปจนถึงการที่ผู้ปกครองไม่ยอมรับตัวตน หรือความฝันของพวกเขา หรือกระทั่งมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งอย่างรุนแรง จนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครองมี

ข้อคิดเห็น[R127]: เด็ก

ปัญหา เด็กกลุ่มที่มีปัญหาในใจเกี่ยวกับครอบครัว จะมีแนวโน้มที่เพื่อนจะมีอิทธิพลกับตัวเด็กมากกว่ากลุ่มแรก ทั้งนี้เพราะกลุ่มเพื่อนเป็นแหล่งที่ให้การยอมรับ และความเข้าใจกับพวกเขา มากกว่าพ่อแม่ แตกต่างจากเด็กในกลุ่มแรก ที่แม้จะติดเพื่อนตามวัย แต่พ่อแม่ก็จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเขา มากกว่า นอกจากนี้บางครั้งเด็กอาจมีบุคลิกภาพบางอย่างที่มีปัญหา

ข้อคิดเห็น[R128]: เกือบกับ

กลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มที่รู้สึกว่าตัวเองด้อยค่า คือเป็นกลุ่มที่ในชีวิตอาจจะทำผิดพลาดบางอย่าง มีทั้งเรื่องเล็กเรื่องใหญ่ต่าง ๆ กัน แต่หากมองผ่านบริบทของเขาความผิดพลาดนั้นเป็นเรื่องใหญ่ และตัวของเขาเองไม่ได้ให้อภัยตัวเองในการแก้ไขความผิดพลาดนั้น แล้วเริ่มต้นใหม่ เด็กกลุ่มนี้จะค่อนข้างขาดความมั่นใจ บางครั้งจะทำตัวขวางโลกและไม่เชื่อมั่นกับการทำสิ่งดีและไม่เชื่อว่าตัวเองจะเป็นคนดีและทำสิ่งดีให้คนอื่นได้

ข้อคิดเห็น[R129]: แสบ

ข้อคิดเห็น[R130]: เป็นคนดี

ในการจำแนกเด็กออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าวทำได้ค่อนข้างยากหากพบกันเพียงผิวเผิน ต้องอาศัยเวลาในการสร้างความสัมพันธ์ให้เขารู้สึกไว้วางใจจนเข้ามาคุยกับเราเอง อย่างไรก็ตาม ด้วยกิจกรรมที่จัดขึ้นก็น่าจะช่วยกระตุ้นเตือนและทำให้เด็ก ๆ ได้คิดและทบทวนกับตัวเองบ้าง ดังจะกล่าวต่อไป

จากจุดเริ่มต้นดังกล่าว เราคิดว่า กิจกรรมควรมีลำดับขั้นดังนี้

1. แก้ปมในใจ จนเด็กศรัทธาในตัวเองว่าสามารถเปลี่ยนแปลงตัวเองและทำสิ่งดีได้
2. ให้เขาเห็นคนรอบตัวที่ด้อยโอกาสกว่าเขา และทำให้มั่นใจว่าเขาทำสิ่งดีได้
3. เสริมหนุนให้กำลังใจให้ทำต่อไปอย่างต่อเนื่อง

การแก้ปมในใจและสร้างศรัทธาในตัวเอง

การแก้ปมในใจจนเด็กศรัทธาในตัวเองว่าสามารถเปลี่ยนแปลงตัวเองได้นั้น เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ หากปราศจากการเสริมสร้างในจุดนี้ เด็กจะพัฒนาตัวเองต่อไปได้ยาก กิจกรรมในขั้นนี้เกี่ยวพันถึงปรับความเข้าใจกันในครอบครัวของเด็กเองและการทำให้เขากลับมามีความเคารพตัวเองอีกครั้งหนึ่ง

ข้อคิดเห็น[R131]: เสริมสร้างในขั้นตอนนี้

หลักสำคัญสำหรับกิจกรรมอะไรก็ตามเพื่อบรรลุเป้าหมายในขั้นนี้ ก็คือ ทำให้เขาเห็นตัวอย่างของคนที่เคยทำผิดเหมือนเขาหรือแย่กว่าเขาที่สามารถกลับตัวกลับใจมาแก้ไขสิ่งที่

ข้อคิดเห็น[R132]: สักออกได้ไหม?

ยังคงแก้ไขและ/หรือพัฒนาตนเองให้กลับมาเป็นคนดี กิจกรรมที่เรามักใช้ทุกครั้ง เมื่อจัดกิจกรรมลักษณะนี้ก็คือ กิจกรรมเสวนากับวิทยากร และกิจกรรมความมกัตัญญ

ข้อคิดเห็น[R133]: คำอย่าง

กิจกรรมเสวนากับวิทยากรนี้ ฟังดูอาจจะดูเหมือนเป็นเสวนาธรรมดา แต่กิจกรรมนี้ก็ช่วยได้เยอะมาก ๆ ในการทำให้เด็กหันกลับมามองปัญหาที่ตัวเองเผชิญอยู่และลุกขึ้นสู้ต่อไป กิจกรรมนี้ได้เชิญวิทยากรที่เป็นผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS มาพูดคุยกับเด็ก ๆ อย่างเป็นกันเอง โดยวิทยากรนั่งอยู่บนโซฟาพร้อมพิธีกรมีเด็ก ๆ นั่งล้อมอยู่รอบ ๆ วิทยากรคนนี้ ปัจจุบันเป็นหัวหน้าขององค์กรที่ทำหน้าที่ดูแลและให้คำปรึกษาแก่ผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS และเป็นวิทยากรให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักเรียนนักศึกษาและหน่วยงานต่างๆในการปฏิบัติตนต่อผู้ติดเชื้อ

ข้อคิดเห็น[R134]: การปฏิบัติตน

ในการพูดคุยกัน พิธีกรก็จะชวนให้วิทยากรพูดคุยเล่าเรื่องราวตั้งแต่เริ่มต้นคือ ก่อนที่จะติดเชื้อ ว่าชีวิตเป็นอย่างไร ความรักเป็นอย่างไร มีภรรยาแล้วเลิกกัน ไปทำงานต่างประเทศ กลับมาเจอภรรยาเก่าที่สามีเพิ่งจะเสียไป ด้วยความที่ยังรักอยู่ก็กลับมารักกันเหมือนเดิม จนกระทั่งภรรยาป่วยและเสียชีวิตไป จึงรู้ว่าภรรยาเสียชีวิตด้วยการติดเชื้อ HIV และตนก็ติดเชื้อด้วย ซึ่งช่วงนี้พิธีกรได้ถามเกี่ยวกับความรู้สึกตอนที่รู้ปฏิกริยาของคนรอบข้าง ปฏิกริยาของลูก ๆ และความทุกข์ทรมานของสถานการณ์เหล่านั้น แล้วจึงกลับมาคุยว่าทำไมวิทยากรถึงได้กลับมาลุกขึ้นสู้ และกลายเป็นตัวตั้งตัวตีในการทำประโยชน์ช่วยเหลือผู้ติดเชื้อด้วยกัน และสร้างประโยชน์ให้กับสังคม

ข้อคิดเห็น[R135]: หักออก

ทุก ๆ ครั้งการคุยในช่วงนี้จะเป็นช่วงที่ทุกคนประทับใจอย่างมาก ฟังก็ครั้งก็น้ำตาไหล เด็ก ๆ เองก็น้ำตาไหล และดูเข้าอกเข้าใจวิทยากรอย่างมาก หลายคนมีตาเป็นประกายและรู้สึกมีพลังในการกลับมาใช้ชีวิตตัวเองจริงๆ เพราะถ้าได้ฟังเรื่องราวของวิทยากรแล้วผู้เขียนเชื่อว่าปัญหาอะไรก็ตามที่เราเจอก็จะดูเล็กลงไปในทันที และคำถามหนึ่งที่จะเกิดขึ้นแน่นอนก็คือ ขนาดเขาเจอปัญหา รุมเร้าขนาดนี้ยังลุกขึ้นมาได้แล้วเราที่เจอปัญหาเล็กน้อยเมื่อเทียบกับเขาขนาดนี้ทำไมจะลุกขึ้นสู้ไม่ได้

ฉะนั้น สำหรับคุณครูที่อยากจัดกิจกรรมลักษณะนี้ก็ควรจะลองหาวิทยากรลักษณะนี้ มาร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนบ้าง อย่างไม่รู้ดีสิ่งที่ควรจะต้องคำนึงถึงก็คือ เด็ก ๆ ไม่น่าจะเกิน 60-70 คน คือ ให้จำนวนพอเหมาะพอที่จะเกิดบรรยากาศเป็นกันเองกับวิทยากรได้ ดังนั้นการจัดในหอประชุมใหญ่และมีนักเรียนฟังเป็นจำนวนมาก อาจจะไม่ใช่วิธีทางเลือกที่ดีนัก

ข้อคิดเห็น[R136]: ปัจจัยที่ควรจะต้องคำนึงถึง

ข้อคิดเห็น[R137]: และการจัด

อีกประการหนึ่งที่สำคัญมากก็คือ หลังจากที่หมดช่วงเวลานี้แล้วควรจะมีการพูดคุยกัน (หรือจะเป็นคุณครูพูดให้คิดก็ได้) เกี่ยวกับความรู้สึก ตัวอย่างการพูดคุยกันก็เช่น อาจลองถามคำถามว่าหลังจากที่ฟังวิทยากรแล้วรู้สึกอย่างไร แล้วให้เด็ก ๆ ได้เล่าให้ฟังว่าเค้ารู้สึกอย่างไรหรืออาจจะเป็นการพูดปิดและ ตั้งคำถามให้คิดอยู่ในใจคนเดียวก็ได้

ข้อคิดเห็น[R138]: ว่างเปล่าได้ไหม?

ข้อคิดเห็น[R139]: พูดปิดกิจกรรมและ

สำหรับกิจกรรมความกตัญญูนั้นจะมีหลักการคล้ายกัน แต่คราวนี้วิทยากรอาจจะเป็นพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์หรือเด็ก ๆ ที่มีเหตุสะเทือนใจเกี่ยวกับพ่อแม่ผู้ปกครองก็ได้ หลักของการสื่อสารเรื่องนี้ก็คือจะต้องชี้ให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่เราอาจจะเคยทำไม่ดีกับคุณพ่อคุณแม่ไว้หรือยังไม่เข้าใจกัน ไม่เคยแสดงความรักซึ่งกันและกัน และนำเสนอตัวอย่างที่ทำให้เด็ก ๆ คิดและตระหนักว่าถ้ายังไม่ได้ทำก็ควรจะทำ เพราะโลกนี้ไม่แน่นอน พ่อแม่จะจากเราไปในวันไหนเราก็ไม่รู้ถ้าเขาจากไปโดยที่เรายังไม่ได้อโหสิ ไม่เคยบอกรักเขาเลย เราจะรู้สึกอย่างไร

ข้อคิดเห็น[R140]: เหตุการณ์

ข้อคิดเห็น[R141]: พ่อแม่

เวลาที่ IDEA จัดกิจกรรมนี้เราจะจัดตอนกลางวัน ปิดไฟและจุดเทียน จะมีโซฟาตัวหนึ่ง สำหรับให้ผู้ดำเนินกิจกรรมนั่งพูดเล่าเรื่อง โดยไม่ใช่ไมค์ มีเทียนเล่มหนึ่งจุดอยู่บริเวณหน้าผู้พูด ในตอนเริ่มกิจกรรมบางครั้งอาจนำวิดีโอที่เกี่ยวกับแม่และความยากลำบากของแม่ในการให้กำเนิดและเลี้ยงดูเรามาก่อนก็ได้ (ถ้ามี) แล้วจึงพูดนำให้เด็ก ๆ คิดถึงพฤติกรรมของตัวเอง เวลามีความสุขกับคนรอบข้างหรือเพื่อน ๆ และนึกถึงเวลาที่ตัวเองมีทุกข์ มีปัญหา ใครเป็นคนอยู่เคียงข้าง พูดนำชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของพ่อและแม่ที่วัยรุ่นอย่างเราอาจจะละเลย ไม่ให้ความสำคัญ

ข้อคิดเห็น[R142]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R143]: ผู้ดำเนินกิจกรรม

จากนั้นจึงเชิญชวน (หรือพูดเองก็ได้) ผู้ที่มีประสบการณ์สะท้อนใจเกี่ยวกับคุณพ่อหรือคุณแม่ มาเล่าให้เพื่อนฟังข้างหน้า

ต้องจำไว้ว่า การพูดนี้ต้องการให้คิดเป็นหลัก ฉะนั้น ความสามารถในการพูด การใช้ น้ำเสียง และการเว้นจังหวะจะโคนมีความสำคัญมาก อย่างไรก็ตามสิ่งที่เล่านี้มักจะออกมาโดย ธรรมชาติถ้าเกิดผู้พูดเข้าถึงเรื่องที่กำลังพูดอยู่

ข้อคิดเห็น[R144]: คัดออก

กรณีที่มีการเล่าในกิจกรรมของ IDEA ก็เช่น พี่เลี้ยงคนหนึ่ง ก่อนที่จะมาทำ IDEA เคย เป็นคนเหลวแหลกมาก่อนคือ เรียนก็ไม่เรียน เทียว กินเหล้าสูบบุหรี่ ไม่ดูแลแม่เลย หนีออกจาก บ้านไปอยู่ภูเกิดเสีย 2 ปี จนคุณแม่ป่วย เข้าโรงพยาบาลจึงต้องกลับมาดูแลคุณแม่ แต่ตอนนั้นก็ ดูแลเพราะเป็นหน้าที่ไม่รู้สึกอะไร จนกระทั่งคุณแม่เสียและเขาเป็นคนปิดตาคุณแม่ตอนที่ท่าน สิ้นลมด้วยตนเองจึงตระหนักได้ว่าเรายังไม่ได้ทำอะไรหลาย ๆ อย่าง ยังไม่ได้ขอโทษและยัง ไม่ได้ทดแทนคุณแม่เลย และตอนนี้มันสายเกินไปเสียแล้ว

ข้อคิดเห็น[R145]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R146]: คัดออก

ในเรื่องของการเล่านี้รายละเอียดเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะรายละเอียดเกี่ยวกับ ความรู้สึกในแต่ละช่วง แต่ละขณะ และที่สำคัญที่สุดคือ ตอนที่สูญเสียไปแล้วรู้สึกอย่างไรและถ้า เกิดย้อนเวลากลับไปได้อยากจะทำอะไร เรื่องราวเหล่านี้มักจะกระตุ้นความคิดเด็ก ๆ ได้มากที่สุด หลังจากที่มีพี่คนหนึ่งเล่าแล้วก็เปิดให้น้อง ๆ ที่ร่วมกิจกรรมได้ออกมาเล่าเหตุการณ์สะท้อนใจ ของเขา หรือความรักที่เขามีต่อพ่อแม่หรือระบายสิ่งที่อยู่ในใจในเรื่องความสัมพันธ์ของเด็ก ๆ กับ พ่อแม่ก็ได้ ประมาณ 2-3 คน

เรื่องที่เราฟังแล้วสะท้อนใจมากเรื่องหนึ่งที่มาจากน้องที่เข้าร่วมโครงการเองก็คือ วัน หนึ่งเขามีเรื่องทะเลาะกันกับคุณพ่อตอนเช้าแล้วก็หงุดหงิดไปตลอดทั้งวันเขาจึง ไม่กลับบ้านเร็ว นึก แล้วคุณพ่อโทรมาเขาก็ไม่ยอมรับโทรศัพท์และเมื่อรับก็ยังไม่พูดอะไรและวางหูไป จากนั้น ไม่นานคุณแม่ก็โทรศัพท์มาบอกว่า คุณพ่อประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์และเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ เขาเสียใจมากและรู้สึกว่าเป็นความผิดของเขาที่ทำให้คุณพ่อประสบอุบัติเหตุ

ข้อคิดเห็น[R147]: น้องที่เข้าร่วม โครงการ

ข้อคิดเห็น[R148]: คัดออก

โดยส่วนตัวของผู้เขียนมองว่าเรื่องแบบนี้เป็นเรื่องที่หนักมากและสำหรับผู้จัดหรือผู้ ดำเนินกิจกรรม หากไม่เคยพบเจอกับตัวเองมาก่อนจะยิ่งรู้สึกเข้าถึงยากมากขึ้น สิ่งที่ทำได้อย่าง เดียวและควรทำก็คือ รับฟังและสัมผัสเขาอย่างเหมาะสมเพื่อรับรู้ความรู้สึกของเขา ให้เขารู้ว่า เขาไม่ได้อยู่คนเดียวตอนนี้

ข้อคิดเห็น[R149]: ผู้ฝึกเข้าถึง

ข้อคิดเห็น[R150]: คัดออก

เราจะมีพุดสรุปเล็กน้อย แต่ก็ยังเน้นที่ว่า แล้วน้อง ๆ ทุกคนรู้สึกอะไรอย่างไรมีอะไรที่ยังไม่ได้ทำให้คุณพ่อคุณแม่หรือไม่ หรือมีอะไรที่อยากจะบอกแต่ยังไม่ได้บอกกับท่านบ้างหรือไม่ ก็ควรจะได้รับทำเสียในขณะที่ยังมีโอกาส

จากนั้นเราจะให้เขียนกับทุกคนไปเพื่อให้แสงสว่าง แจกกระดาษ ปากกา และซองจดหมายให้กับเด็ก ๆ ทุกคน ให้ทุกคนเขียนจดหมายถึงคุณพ่อคุณแม่ เขียนอะไรก็ได้และสิ่งที่เขาเขียนจะไม่มีใครได้อ่านนอกจากเขากับคุณพ่อคุณแม่เท่านั้น เมื่อเด็ก ๆ เขียนเสร็จเอาจดหมายใส่ซอง แล้วจำหน่ายถึงที่บ้าน เราก็เป็นคนรวบรวมไว้ และส่งไปรษณีย์ให้เขาในวันรุ่งขึ้น

เมื่อจบกิจกรรมช่วงนี้ดูเหมือนว่า ความสนใจหลายๆอย่างของเด็ก ๆ ได้ถูกระบายออกมา มีน้องบางคนเดินออกมาคุยกับพี่ ๆ ที่เป็นคนเล่าเรื่อง เด็กหลายคนยังหน้าตาซีมอยู่เลย บางคนแอบไปนั่งหลบมุมคิดอะไรอยู่คนเดียว ในช่วงนี้เราก็ปล่อยให้เด็ก ๆ ได้ใช้เวลากับตัวเองซักพัก แล้วจึงเรียกรวมนัดหมายต่อไป

ข้อคิดเห็น[R151]: เด็ก ๆ

หลังกิจกรรมเด็ก ๆ หลายคนที่เคยมีปัญหาเกี่ยวกับคุณพ่อคุณแม่ ปัญหา ก็จะคลี่คลายลงหลายตัวอย่างเป็นตัวอย่างที่น่าประทับใจ เด็กบางคนเมื่อกลับบ้านไปจากเดิมที่ไม่เคยแสดงความรักต่อกัน ก็เข้าไปกอดคุณแม่ บางคนกราบเท้าคุณพ่อคุณแม่เลย จากที่ไม่เคยคุยกัน ไม่

เคยกอด หอมแก้มกัน หรือคุยกันอย่างเปิดอก สิ่งเหล่านี้ก็เกิดขึ้นมาและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เด็กบางคนไม่รู้ว่าคุณแม่ได้จดหมายจนกระทั่งไปรู้จากเพื่อนบ้านว่า คุณแม่เอาจดหมายนี้ไปเล่าให้เพื่อนบ้านฟังด้วยความดีใจ รู้กันทั้งหมู่บ้าน มีเด็กอีกคนที่เขียนถึงคุณพ่อว่าไม่มีเวลาให้เขา เมื่อคุณพ่อได้จดหมายถึงกับกลับมาคุย และทะเลาะกันอย่างรุนแรง แต่ก็คุยกันจนเข้าใจ หลังจากนั้นคุณพ่อก็มีเวลาให้เขา กลับบ้านมาทานข้าวเย็นด้วยกันทุกวัน

ข้อคิดเห็น[R152]: คัดออก

เราจึงเห็นว่ากิจกรรมนี้มีพลังมาก โดยเฉพาะกับเด็กที่มีปมอยู่ในใจและมีเรื่องราวที่สะเทือนใจกับครอบครัว เรื่องเล่าทั้งของพี่เลี้ยงและของน้อง ๆ หลายคนจะทำให้เด็กทุกคนได้คิดทบทวนกับเรื่องราวของตัวเอง

ข้อคิดเห็น[R153]: พี่เลี้ยง

อย่างไรก็ดี อาจมีบางกรณีที่เด็ก ๆ อาจมีประสบการณ์ที่แตกต่างจากทุกคน ไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้หรือรู้สึกว่าเรื่องราวของเขานั้นหนักหนากว่ามาก ทำให้กระบวนการนี้อาจจะไม่ได้ผล เท่าที่ผ่านมามีเด็กกลุ่มนี้ จะเดินออกมาจากห้องประชุมและออกมาอยู่ข้างนอกไม่ร่วมกิจกรรม ตรงจุดนี้การบังคับเขาให้กลับเข้าไปอยู่อาจจะส่งผลดีหรือเสียก็ได้ ทางออกหนึ่งคือมีคนนั่งคุยกับเขาข้างนอก ให้เขาได้ระบายได้เล่าเรื่องของเขบ้าง และถ้าเรื่องของเขาน่าสนใจและอาจเป็นวิทยาทานกับเพื่อนได้ก็ควรจะลองร้องขอให้เขาได้แลกเปลี่ยนกับเพื่อนในเรื่องนี้

ข้อคิดเห็น[R154]: อาจมี

ข้อคิดเห็น[R155]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R156]: ทำให้กระบวนการนี้

ข้อคิดเห็น[R157]: คัดออกได้ไหม?

ข้อคิดเห็น[R158]: จะ

ข้อคิดเห็น[R159]: คัดออก

ด้วยวิธีการนี้จะให้ผลดีกับตัวเด็ก คือ แปรเปลี่ยนเรื่องที่เขาเคยทำพลาดไปและทำให้เขารู้สึกไม่เคารพตัวเอง กลายมาเป็นสิ่งที่สร้างคุณค่าในตัวเองให้กับเขา อย่างเช่น เด็กนักเรียนที่เคยติดยา ดังที่ได้เล่าให้ฟังในบทก่อนนี้ รู้สึกสำนึกผิดและอยากกลับตัว เด็กกลุ่มนี้จะไม่มีความมั่นใจที่จะเข้าไปหาเพื่อนกลุ่มใหม่และจะรู้สึกว่าตัวเองด้อยค่า แต่เมื่อเขาได้เปิดเผยตนเอง ใช้ประสบการณ์ซึ่งแม้จะเป็นประสบการณ์ที่ไม่ดีแลกเปลี่ยนกับเพื่อนและเพื่อนพร้อมจะเป็นเพื่อนและให้โอกาสกับเขา ประสบการณ์ของเขาจะกลายเป็นสิ่งที่มีคุณค่าขึ้นมาอย่างมาก และการที่เพื่อน ๆ พร้อมจะให้โอกาสก็ทำให้เขามีความมั่นใจและพร้อมจะเปลี่ยนตัวเองมากขึ้น

ข้อคิดเห็น[R160]: รู้สึก

การจะเกิดปรากฏการณ์ลักษณะนี้ขึ้น ความสนิทสนมกลมกลืนของพี่เลี้ยง และการดูแลกันอย่างเอาอกเอาใจจะเป็นสิ่งสำคัญมากที่ทำให้เด็ก ๆ เหล่านี้ทบทวน กลับตัวกลับใจและเริ่มต้นใหม่ได้อีกครั้ง เมื่อปมเหล่านี้ถูกคลายลง ใจของเขาจะสดใสมากขึ้นความหม่นหมองที่เคยมีอยู่ก็จะหายไป สำหรับเด็กที่เมื่อกลับบ้านความสัมพันธ์ภายในบ้านดีขึ้น สิ่งที่เคยขาดหาย ความอบอุ่นในบ้านที่เป็นฐานที่มั่นทางใจของเด็กก็จะกลับคืนมา เด็ก ๆ ที่เคยคิดว่าตัวเองกลับตัวไม่ได้ก็จะกลับมาศรัทธาและเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้เด็ก ๆ ก็จะพร้อมกับการเข้าสู่ระยะต่อไป

ข้อคิดเห็น[R161]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R162]: พี่เลี้ยง

ให้เขาได้เห็นคนรอบตัวที่ด้อยโอกาส หรือมีปัญหามากกว่าเขา และสร้างความเชื่อมั่นว่าเขาทำได้

หลังจากที่เด็ก ๆ มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น เนื่องจากเห็นคุณค่าในตนเองและปมปัญหาในใจถูกคลี่คลายออกแล้ว เด็ก ๆ ก็พร้อมที่จะก้าวไปในระยะต่อไป ในระยะหลังจากช่วงแรกเด็ก ๆ จะรู้สึกดีกับตัวเองมากขึ้นแต่อาจยังไม่คิดว่าตนเองจะสามารถทำความดีได้ ด้วยวิธีคิดเกี่ยวกับเรื่องของความดีแบบที่สังคมสื่อให้เห็นดังที่ได้กล่าวไว้ตอนต้น และรู้สึกว่าตัวเองไม่ได้มีศักยภาพพอที่จะไปช่วยให้คนอื่นดีขึ้น

ข้อคิดเห็น[R163]: พอที่จะ

ฉะนั้นในระยะที่สอง สิ่งที่เราเคยทำและรู้สึกว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญคือ ทำให้เขาได้เห็นว่ามีคนอื่นที่ด้อยโอกาสกว่าเราตั้งมากมาย อาจจะใช้วิธีการที่เราพาเขาไปจัดกิจกรรมกับเด็กกลุ่มอื่น ๆ ที่ด้อยกว่าก็ได้ และนั่นเป็นสิ่งที่ IDEA ได้ลองทำดู

ข้อคิดเห็น[R164]: ลืดอก

ครั้งหนึ่งพวกเราเคยทดลองจัดกระบวนการในค่ายอบรมนักกิจกรรมครั้งที่ 2 (ค่ายนักคิดฯ) เราเปิดรับน้อง ๆ ทั้งที่เคยร่วมกิจกรรมกับเราและไม่เคย กิจกรรมจัดที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต บริเวณศูนย์กีฬาทางน้ำ เป็นระยะเวลา 3 วัน 2 คืน ซึ่งในวันนั้นตรงกับวันเด็กปี 2549 พอดี

ข้อคิดเห็น[R165]: ครั้งหนึ่งพวกเราเคยทดลองจัดกระบวนการ

ข้อคิดเห็น[R166]: ศูนย์กีฬาทางน้ำ

เราทำให้น้อง ๆ ประหลาดใจตั้งแต่เจอกันวันแรก ด้วยการพาพวกเขาไปจัดงานวันเด็กให้เด็กนักเรียนที่โรงเรียนจารุศร ซึ่งตั้งอยู่หลังมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โรงเรียนจารุศรเป็นโรงเรียนที่หากท่านไปเห็นแล้วท่านอาจจะนึกว่าเราเดินทางออกมาในตำบลอินทิลโพน โกล ความเจริญอย่างมากเพราะในโรงเรียนก็เป็นพื้นดินธรรมดา ข้าง ๆ โรงเรียนเป็นทุ่งนา ภายในโรงเรียนมีอาคารไม้สองชั้น 1 อาคาร มีสนามฟุตบอลซึ่งไม่มีหญ้า และอาคารอเนกประสงค์ที่เพิ่งสร้างใหม่ใช้เป็นหอประชุมอีกแห่งหนึ่ง เด็กนักเรียนในโรงเรียนแต่งตัวมอมแมม เสื้อผ้าเก่าบางคนไม่มีรองเท้า

ข้อคิดเห็น[R167]: ทำให้น้องไปแปลกใจ

ข้อคิดเห็น[R168]: ลืดอก

ข้อคิดเห็น[R169]: เด็กนักเรียน

จริงๆแล้วโรงเรียนจารุศรอยู่ใกล้ม.ธรรมศาสตร์มาก แคร่ระยะขี่จักรยานเหนื่อยเท่านั้น !!

เมื่อน้องค่ายไปถึงโรงเรียนจารุศร ก็ได้รับมอบหมายภารกิจและแบ่งงาน ณ เวลานั้น ให้จัดกิจกรรมวันเด็ก ทำฐานกิจกรรมสำหรับเด็ก ๆ บริเวณสนามฟุตบอลของโรงเรียน ซึ่งการเตรียมก็เป็นไปด้วยความฉุกฉะกุกและด้วยการประสานงานที่ผิดพลาด เด็ก ๆ จึงออกมาก่อน

ข้อคิดเห็น[R170]: เด็ก ๆ

เวลาที่ตกลงกับคุณครูเอาไว้ แต่น้องค่ายก็แสดงฝีมือได้ยอดเยี่ยม จัดกิจกรรม ปรับกิจกรรมและทำให้เด็ก ๆ มีความสุขมาก แถมตอนท้ายยังได้จัดให้มีการชั๊กกะเยื่อ โดยมีคุณครูและผู้ปกครองร่วมด้วย คุณครูที่โรงเรียนจรรุศรบอกว่า นี่เป็นวันเด็กที่สนุกที่สุดที่โรงเรียนเคยมีมา เด็ก ๆ ก็มีความสุข ผู้ปกครองก็ประทับใจ

ข้อคิดเห็น[R171]: คอยมีมา

หลังจากกิจกรรมเสร็จสิ้นลง หัวหน้าพี่เลี้ยงของเรา (พี่เบ็ด) ได้เรียกน้อง ๆ ทุกคนมารวมกัน และเล่าเรื่องราวความเป็นมาในอดีตของโรงเรียนนี้ว่า แต่เดิมน่ามากกว่านี้อีก บางครั้งยังต้องปลูกผักเลี้ยงไก่ไว้ทำอาหารกลางวันให้เด็ก ๆ เลย เด็กที่เรียนที่นี่ส่วนใหญ่เป็นลูกของคณงานก่อสร้างที่มาทำงานบริเวณนั้น บางคนพ่อแม่ตายหมดแล้วจากช่วงที่มีการปราบปรามยาเสพติดชานานใหญ่ในสมัยรัฐบาลชุกก่อน บางคนอยู่กับญาติผู้ใหญ่เช่น ป้าหรือยาย เท่านั้น

ข้อคิดเห็น[R172]: หัวหน้าพี่เลี้ยง

ข้อคิดเห็น[R173]: คัดออก

นักศึกษาในธรรมศาสตร์บางกลุ่ม บางคณะก็ออกมาทำกิจกรรมกับเด็ก ๆ ในโรงเรียนบ้าง อาจจะไม่บ่อยนักแต่ก็มีทุก ๆ ปี มาตีวงหนึ่งสื่อให้เด็กบ้าง บางกลุ่มก็มาทำห้องสมุด ทาสีตึกบ้างก็มี ตอนนี้อาจจะยังมีปัญหาเรื่องห้องน้ำและห้องเรียนเพราะในเทอมหน้าโรงเรียนจะรับเด็กนักเรียนมากขึ้น

ข้อคิดเห็น[R174]: คัดออก

เย็นวันนั้นตอนที่เราเดินทางกลับ มีรถสองแถวที่อบต.คลองหลวงบริการมารับเรา เด็กบางกลุ่ม อย่างนักเรียนจากโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยก็เลือกที่จะเดินไปกลับไปที่มหาวิทยาลัย รับผิดชอบและมองบรรยากาศโดยรอบที่อาจจะไม่คุ้นเคยสำหรับพวกเขา

ตอนช่วงค่ำพวกเรามีการสรุปทบทวนกันหลังจากที่ไปทำงานวันเด็กมา น้อง ๆ ทุกคนเหนื่อยมาก แต่ประทับใจมากเมื่อได้เห็นแววตาที่มีความสุขของเด็ก ๆ ที่เห็นว่าสิ่งเล็กๆ น้อยๆ ที่เขาเองยังรู้สึกไม่ค่อยเห็นค่ามันเท่าไรเป็นสิ่งมีคุณค่าอย่างมาก ทุก ๆ คนมีความสุขกับเกมส์เด็ก ๆ หรือกิจกรรมข้างหน้าที่พวกเขาไม่ได้เล่นมานานแล้ว หลายคนเห็นถึงความลำบากและนึกสงสารเด็ก มีน้องคนหนึ่งเล่าเรื่องให้ฟังว่า มีเด็กคนหนึ่งยังไม่ได้กลับบ้านเขาเลยขี่จักรยานไปส่งให้ ปรากฏว่า ยังไม่ทันเข้าบ้าน เสียงต่าจากป้าในบ้านก็ลอยออกมาแล้ว เด็กดูท่าทางไม่ยากกลับบ้านเลยนึกสงสารเด็ก

ข้อคิดเห็น[R175]: น้องๆทุกคน

แล้วเหล่าน้องค่ายก็มีความคิดออกมามากมายว่าอยากทำกิจกรรมหลายอย่างให้กับเด็ก ๆ เช่น ทาสี บูรณะห้องสมุด หรือมาร่วมสร้างห้องน้ำ และห้องเรียนธรรมชาติตอนปิดเทอม หรือจัดกิจกรรมเล็กๆ น้อย ๆ อีกมากมายที่เป็นความคิดของน้อง ๆ ค่ายหลังจากที่ไปจัดกิจกรรมงานวันเด็ก

ข้อคิดเห็น[R176]: ความคิด

ตรงจุดนี้ เป็นจุดที่สำคัญมาก ๆ หลังจากที่เราพยายามกระตุ้นให้เขาลองจับความรู้สึกตนเองแล้ว พลังของน้อง ๆ ค่ายที่อยากทำสิ่งดีเพื่อเด็ก ๆ ที่โรงเรียนจารุศรก็ปรากฏชัดขึ้นมา

จากปรากฏการณ์นี้เราจึงสังเกตเห็นว่าการที่พาเด็ก ๆ ไปเจอโลกข้างนอก เจอโลกที่ด้อยโอกาสกว่าเขาจะทำให้เขารู้สึกว่าเขาสามารถทำอะไรให้กับคนเหล่านั้น แบ่งปันส่วนเกิน แบ่งปันความสุขของตนเองให้กับคนเหล่านั้นได้ จึงนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญมาก ๆ ที่สร้างความตระหนักรู้และเชื่อมั่นให้กับเด็ก ๆ ว่าแม้เขาจะเป็นเด็ก ๆ ตัวเล็กในสังคม แต่เขาก็สามารถใช้สิ่งที่เขามีทำให้คนอื่นมีความสุขได้

ข้อคิดเห็น[R177]: จึงนับว่า

ข้อสังเกตเป็นหลักอย่างหนึ่งก็คือ การเจอโลกของเด็ก ๆ นั้นไม่เพียงแต่จะต้องเป็นโลกที่แตกต่างจากเขาเท่านั้น แต่ต้องกระตุ้นให้เด็ก ๆ ได้สัมผัสกับโลกนั้นจริงๆ คือ มิใช่แค่พาไปดูเท่านั้น แต่ต้องได้กลิ่นของที่นั้น ได้รู้สึกถึงความรู้สึกของคนที่นี่ ได้ลงแรง ได้ร้อน ได้ลำบาก เหมือนกับคนที่นี่ การที่เด็กได้รับการกระตุ้นจากประสาทสัมผัสที่หลากหลายนั้นจะทำให้เด็ก ๆ ตระหนักได้ดีขึ้นอย่างมาก ตัวอย่างของการพาไปทำงานวันเด็กที่โรงเรียนจารุศรเป็นตัวอย่างหนึ่ง หรืออย่างที่คณะของผู้เขียนเคยจัดพานักเรียนที่มีร่วมค่าย TU Young Economist Camp ของ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยจัดไปเยี่ยมโรงงานกำจัดขยะแถวอ่อนนุช ซึ่งร้อน และเหม็นอย่างมาก ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็ก ๆ ได้สัมผัสประสบการณ์ผ่านประสาทสัมผัสที่หลากหลาย ซึ่งเมื่อพวกเขากลับมาทบทวนจะกระตุ้นให้พวกเขาคิดได้มากทีเดียว

ข้อคิดเห็น[R178]: ใจจดใจจ่อ

ฉะนั้น อาจสรุปได้ว่า กระบวนการที่เกิดขึ้นในการพาน้องๆ ไปทำงานวันเด็กที่จาร์ซุส สามารถแยกได้เป็น 2 กระบวนการหลักๆ คือ ทำให้ตระหนักเห็นว่ามีคนที่ด้อยกว่า และสร้างความเชื่อมั่นว่าเขาทำได้ สองกระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน และตัวผู้เขียนเองก็คิดว่า สองกระบวนการนี้ควรต่อเนื่องเป็นกระบวนการเดียวกัน ทั้งนี้ตัวผู้เขียนเองเคยประสบกับตัวเองว่า เมื่อเราไปร่วมกิจกรรมที่เราเห็นว่ามีคนอื่นประสบปัญหา ต้องการความช่วยเหลือหรือด้อยกว่าเราแล้วเราไม่ได้ทำอะไรต่อทันทีที่เห็น ความรู้สึกอยากให้เราดีขึ้นนั้นจะเกิดขึ้น แต่เด็กจะตั้งคำถามต่อไปว่า แล้วฉันจะช่วยอะไรเขาได้เนี่ย แต่ถ้าไม่ได้ลองทำดู เขาจะนึกไม่ออกและรู้สึกว่ามีมียาก กลับกกลายเป็นว่ารู้สึกที่ตัวเองมีค่าน้อยลง ไปอีก

ข้อคิดเห็น[R179]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R180]: จะเกิดขึ้น

ข้อคิดเห็น[R181]: มีค่าน้อยลง

เมื่อเด็กมีความรู้สึกอยากให้คนอื่นดีขึ้นแล้ว ต้องหาทางให้เขาได้ลองทำเลย จะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้เขาอย่างมาก เด็กๆ จะมีความสุขจากการที่ได้เห็นความสุขของคนอื่นที่เกิดจากเขาและนั่นจะเป็นความสำเร็จเล็กๆที่เขาสามารถสร้างได้ด้วยตัวเอง สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกระตุ้นที่ดียิ่งๆ ให้เขาอยากทำอะไรดี ๆ ต่อไป

ข้อคิดเห็น[R182]: ต้องหาทาง

ข้อคิดเห็น[R183]: นั่น

เสริมหนุนและให้กำลังใจให้ทำอย่างต่อเนื่อง

หลังจากที่เด็กได้ปรับทัศนคติของตนเองและมีความเชื่อมั่นในตัวเองว่าสามารถทำอะไรได้แล้ว ก็เข้าทำนองเหล็กร้อนให้รีบตี คือ ต้องสานต่อให้เด็กๆ ได้ใช้พลังสร้างสรรค์ด้วยตนเอง ซึ่งการสานต่อนี้ก็คือการสนับสนุนให้เด็กทำโครงการเพื่อสังคม อาจจะเป็นโครงการเล็กๆ ในช่วงเริ่มแรก เราสนับสนุนงบประมาณ และให้คำปรึกษา แล้วให้เด็กๆ ได้ทำโครงการด้วยตนเอง

ข้อคิดเห็น[R184]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R185]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R186]: และให้

ตรงจุดนี้คำว่าทำโครงการด้วยตนเอง ต้องขอเน้นย้ำอีกครั้งหนึ่งว่าการทำโครงการด้วยตนเองนี้ มิได้หมายถึงเด็กๆ เป็นคนลงแรงหรือเป็นคนเข้าร่วม แต่ต้องเป็นผู้ริเริ่มความคิดว่าอยากจะทำ หากเด็กไม่ได้รับริเริ่มอยากจะทำด้วยตนเอง แต่เป็นผู้ใหญ่อยากเห็นแล้วใช้เด็กทำ จะไม่ได้ผล ตรงจุดนี้ไม่ได้เกิดจากความตั้งใจของเขา และการที่ให้เด็กทำด้วยตนเองก็ตรงกันข้ามกับการปล่อยไปตามยถากรรมเช่นกัน ผู้ใหญ่เองก็ต้องคอยให้คำปรึกษา และต้องรู้ว่าขอบเขตของการให้คำปรึกษาอยู่ตรงไหน

ข้อคิดเห็น[R187]: อย่างนี้จึงไม่ถือว่าเป็นการทำด้วยตนเองอย่างแท้จริง

ข้อคิดเห็น[R188]: ไม่ได้

ข้อคิดเห็น[R189]: และ

ข้อคิดเห็น[R190]: ต้องคอยให้

ข้อคิดเห็น[R191]: และ

สำหรับ IDEA ในส่วนของที่ขอการสนับสนุนจากศูนย์คุณธรรมฯ เราได้จัดให้มีโครงการ "ทำดี ทำได้ ทำเลย" เป็นโครงการที่ต้องการจะสนับสนุนให้เด็ก ๆ เริ่มทำสิ่งดีเพื่อคนอื่นในแบบที่ง่าย ๆ ทุปัญหาใกล้ตัว ใช้งบประมาณน้อยทำได้จริง เราจะสนับสนุนงบประมาณแต่ละโครงการ

ที่มาจากแต่ละโรงเรียน โครงการละไม่เกิน 5000 บาท และจะมีพี่ๆคอยเป็นที่สนับสนุนให้คำปรึกษากับน้องๆแต่ละโรงเรียน

จากการทำงานของเราที่มีทั้งผิดพลาดและได้ผลทำให้เราได้เรียนรู้ว่า ความพร้อมเรื่องงบประมาณก่อนที่จะมีการกระตุ้นให้เด็กๆทำโครงการนั้นสำคัญมาก คือ หลังจากจบจากค่ายทั้งสองค่าย เราได้มีการนัดน้องๆพบปะพูดคุยหลังจากนั้นและกระตุ้นให้เขาคิดโครงการดีๆขึ้นมา หลายโครงการก็ได้ดำเนินการทันทีหลังจากที่เราได้เชิญชวน แต่ด้วยปัญหาทางด้านเอกสารกับทางศูนย์คุณธรรมฯ จึงทำให้การโอนเงินล่าช้า จนหลายๆโครงการของเด็กๆได้ทำเสร็จไปแล้ว บางโครงการก็ยังค้างอยู่เพราะขาดงบประมาณ การที่เกิดความล่าช้านั้นจะทำให้เด็ก ๆ รู้สึกเสียกำลังใจและหมดไฟไปได้

นอกจากนี้ ระยะเวลาการเปิดรับโครงการ ช่วงเวลาฝึกอบรมพัฒนาโครงการ และช่วงระยะเวลาที่ให้เด็กทำโครงการนั้น ก็ควรจะต้องมีความชัดเจนถึงแม้ว่าเงื่อนไขในแต่ละโรงเรียนจะมีความแตกต่างกัน แต่การที่เรากำหนดระยะเวลาต่างๆให้ชัดเจนนั้นจะมีผลต่อการจัดการของโครงการอย่างมาก ทั้งในเรื่องของการช่วยเหลือพัฒนาโครงการของน้องๆ การติดตามให้คำปรึกษา และช่วงสรุปโครงการของน้องๆ

ทีมอาสาสมัครพี่เลี้ยงก็จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมและทำให้ตระหนักถึงความสำคัญ และคุณค่าของงานที่กำลังจะทำ ในฐานะของการเป็นพี่เลี้ยง เป็นคนให้คำปรึกษาและให้กำลังใจ และต้องให้พวกเขาได้ร่วมวางแผนในการให้คำปรึกษา วางแผนในการเยี่ยมเยียนดูงานต่างๆของน้องๆด้วย ในโครงการที่ดีทำได้ทำเลยนั้น พวกเราไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้มากนักจึงทำให้พี่เลี้ยงหลายๆคนขาดฉันทะในการจะทำงานอย่างรับผิดชอบ ซึ่งส่งผลให้บางคนก็ต้องรับงานจำนวนมากไปดูแล สุดท้ายในภาพรวม คณะพี่เลี้ยงจึงไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่จากการที่ IDEA ได้ทดลองอีกครั้งกับโครงการ Stars in School ที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทาง ยสส. เราได้ให้คณะพี่เลี้ยงได้รับการฝึกอบรมและร่วมวางแผนการจัดการระบบการให้คำปรึกษา ก็พบว่า การจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ข้อคิดเห็น[R192]: วามชม

นอกจากนี้ การสร้างความคุ้นเคยระหว่างคณะพี่เลี้ยงกับน้องๆที่ทำการกรมนั้นมีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อเราทำงานกับนักเรียนมัธยม คือ ถ้าเราทำงานกับนักศึกษามหาวิทยาลัยความใกล้ชิดอาจจะไม่ต้องมากก็ได้ แต่นักเรียนชั้นมัธยม ทั้งม.ต้นและม.ปลายนั้นแตกต่างกัน ความสัมพันธ์ของพี่เลี้ยงกับเด็ก ๆ ต้องมีความใกล้ชิดกันพอสมควร และต้องมีความ

ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ไว้วางใจถึงขนาดที่น้อง ๆ คุยกับพี่เลี้ยงได้โดยไม่รู้สึกเกรงกลัว คุยและระบายเรื่องต่าง ๆ ได้ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเรื่องทักษะของพี่เลี้ยงเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการดูแลสารทุกข์สุขดิบอื่น ๆ ของน้อง ๆ นอกจากเรื่องงาน การยิ้มและเล่นกับน้อง ๆ นอกเวลางาน ฯลฯ แต่อีกส่วนหนึ่ง ผู้ที่ริเริ่มโครงการต้องสร้างโอกาสให้พี่เลี้ยงและเด็ก ๆ ได้เจอกัน รู้จักกันและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันด้วย

ข้อคิดเห็น[R193]: ลัดออก

เรื่องของงานเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารสรุปโครงการและการเงินของเด็ก ๆ ที่ต้องส่งหลังดำเนินโครงการเรียบร้อยแล้ว ก็ต้องเป็นรูปแบบที่ทำได้โดยง่ายด้วย กล่าวคือ มักเป็นธรรมชาติที่เมื่อเด็ก ๆ ทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะรู้สึกว่ามันเสร็จ ณ วันที่จบกิจกรรมนั้น ฉะนั้นการที่ต้องทำเอกสารสรุปหลังจากจบกิจกรรมนั้นจะเป็นภาระที่ทำให้รู้สึกเหนื่อยไม่น้อย ฉะนั้น เอกสารสรุปโครงการควรจะต้องจัดทำได้ง่าย ไม่ซับซ้อน แต่สามารถสะท้อนสิ่งที่เราต้องการจากเด็ก ๆ ได้ หรืออีกทางหนึ่งคือควรนัดหมายหรือสอนเด็ก ๆ ก่อนที่จะเริ่มโครงการเกี่ยวกับเรื่องของการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ด้วย เพื่อจะได้รวบรวมได้ง่ายตอนท้าย

ข้อคิดเห็น[R194]: ๗

เนื้อหาที่อยู่ในเอกสารสรุปโครงการของเด็ก ๆ นั้น อาจจะไม่ใช่ในลักษณะของการประเมินผลในเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว สิ่งที่สำคัญของสรุปโครงการของเด็ก ๆ คือ เด็ก ๆ ได้เรียนรู้หรือมีการเปลี่ยนแปลงอะไรในตัวของเขาจากการทำกิจกรรมหรือไม่ต่างหาก การประเมินผลในเชิงปริมาณ อย่างเดียวนั้น นอกจากจะเป็นการกดดันเด็ก ๆ มากเกินไปแล้ว ยังเป็นการละเลยเป้าหมายของโครงการตั้งแต่ต้น ที่ต้องการให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองเป็นคนดีอีกด้วย

อย่างไรก็ดี ระบบดังกล่าวทาง IDEA อาจจะทำไม่ได้ไม่ดีนัก แต่ตัวอย่างที่น่าสนใจมาจากกลุ่ม Why I, Why (YIY) เขาทำโครงการลักษณะเดียวกันกับที่ IDEA ทำมาก่อนหน้านี้ สิ่งที่น่าสนใจก็คือ ในระหว่างที่เด็กๆทำโครงการนั้นเขาได้วางกติกาไว้อย่างหนึ่งก็คือ ต้องให้น้องๆ เขียนไดอารี่เล่าเรื่องราว สิ่งที่ทำ ความรู้สึกต่างๆ เอาไว้ อาจจะอยู่ในรูปของ weblog ที่จัดไว้ให้ในเว็บไซต์ หรืออยู่ในรูปของสมุดไดอารี่ส่วนตัวก็ได้ ซึ่งท้ายที่สุด น้องๆก็จะสามารถเอาข้อมูลที่ตัวเองจดไว้ในไดอารี่หรือ weblog มาใช้ในการทำสรุปได้ด้วย ประโยชน์อีกอย่างหนึ่งก็คือ เด็กๆก็ได้ทบทวนตัวเองทุกๆครั้งที่เขียนบันทึกดังกล่าว ซึ่งจะช่วยให้เด็กๆค่อยๆโตขึ้นไปตลอดการทำโครงการ

ข้อคิดเห็น[R195]: ดักออกได้ไหม?

ข้อคิดเห็น[R196]: สมุดไดอารี่

ในท้ายที่สุด ควรมีกิจกรรมให้เด็กๆได้กลับมาพูดคุยแลกเปลี่ยน และสรุปบทเรียนร่วมกันในทุกๆกลุ่มด้วย ทั้งนี้การแลกเปลี่ยนนั้น มีสามส่วนหลักๆก็คือ

หนึ่ง ความรู้สึกและแรงบันดาลใจที่เกิดขึ้นก่อนและระหว่างการทำกิจกรรม สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญ ที่เราจะต้องให้เด็กๆเรียนรู้ที่จะเข้าใจความรู้สึกของตนเอง ซึ่งเมื่อเด็กๆเรียนรู้ความรู้สึกของตัวเองได้มากขึ้น เขาจะสามารถควบคุมได้และเข้าไปในทางที่ดี และการที่ให้แลกเปลี่ยนในเรื่องนี้จะทำให้เกิดการเสริมพลังใจให้แกกันและกัน ซึ่งในการทำกิจกรรมลักษณะนี้ หากไม่มีแลกเปลี่ยนแล้ว การขับเคลื่อนเรื่องต่างๆคงเป็นไปได้อย่างยากลำบาก

ข้อคิดเห็น[R197]: เข้าใจ

ข้อคิดเห็น[R198]: ดักออก

ข้อคิดเห็น[R199]: ดักออก

ข้อคิดเห็น[R200]: ดักออก

สอง คือ การแลกเปลี่ยนวิธีการทำงานหรือลักษณะของโครงการซึ่งกันและกัน เรื่องนี้จะเน้นไปในทางเทคนิควิธีในการจัดกิจกรรมและการแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งการแลกเปลี่ยนนี้อาจจะทำให้หลายๆโครงการเกิดความคิดใหม่ๆที่เป็นผสมโครงการของเขาเองกับของเพื่อนคนอื่นกลายเป็นโครงการที่น่าสนใจ หรืออย่างน้อยที่สุดก็อาจจะก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างเด็กๆในการทำกิจกรรมในอนาคตได้ เพราะการแลกเปลี่ยนลักษณะนี้ทำให้แต่ละคนเห็นว่าเพื่อนๆแต่ละกลุ่มมีความโดดเด่นในศักยภาพด้านใด นอกจากนี้ยังได้ประโยชน์ในเชิงของการแก้ปัญหาด้วย แน่นอนว่าแต่ละกลุ่มย่อมเจอปัญหาทั้งเหมือนกันและแตกต่างกัน และแต่ละกลุ่มก็อาจแก้ปัญหาได้หรือไม่ได้ และแม้แก้ปัญหาได้ วิธีการก็อาจแตกต่างกัน การให้พวกเขาแลกเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหาซึ่งกันและกันย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงของการพัฒนาประสิทธิภาพของการทำงานในอนาคตด้วย

ข้อคิดเห็น[R201]: ความคิด

ข้อคิดเห็น[R202]: สามารถแก้ปัญหาได้

สาม ซึ่งสำคัญที่สุดคือ ส่วนที่ให้เด็ก ๆ ได้ทบทวนสรุปบทเรียนที่ได้จากการทำโครงการของตน และแลกเปลี่ยนกับเพื่อน การให้เด็ก ๆ มีเวลานั่งสรุปบทเรียนทบทวนเป็น

ข้อคิดเห็น[R203]: ดักออก

การทำให้เขาได้สรุปสิ่งที่เขารู้ให้เป็นรูปธรรม สามารถสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจ หรือถ่ายทอดลงไปสู่รุ่นน้องต่อไปได้ และการที่พวกเขาได้แลกเปลี่ยนกันนั้น บทเรียนของเด็กคนหนึ่งก็อาจจะไปเป็นบทเรียนใหม่ๆ ให้กับเพื่อน หรือจะไปต่อเติมและพัฒนาต่อในเพื่อนคนอื่นๆ ด้วยการแลกเปลี่ยนนี้จะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันเป็นหมู่คณะและพัฒนาศักยภาพของเด็กๆ เป็นอย่างมาก

บางคนอาจจะสงสัยว่าเด็กตัวเล็กๆ จะคิดโครงการเพื่อสังคมอะไรได้บ้าง ผู้เขียนจะขอลองเล่าตัวอย่างบางโครงการที่น่าสนใจให้ท่านผู้อ่านได้ทราบ

ข้อคิดเห็น[R204]: หักออก

ในบรรดาโครงการที่เด็กๆ ทำขึ้นมา จากการสัมภาษณ์หัวหน้าทีมพี่เลี้ยงเราพบว่า โครงการที่พี่เลี้ยงประทับใจเป็นของนักเรียนม.2 จากโรงเรียนทวีธาภิเศก และโรงเรียนสารสาสน์วิเทศ ร่มเกล้า น้องๆ 2 โรงเรียนทำโครงการง่ายๆ โดยไม่ต้องใช้เงินเลยแต่ก่อให้เกิดคุณค่ามาก สำหรับโรงเรียนทวีธาภิเศกนั้น กลุ่มน้องๆ ประกาศรับบริจาคกระดาษที่ไม่ใช้แล้วในโรงเรียน แล้วนำไปซังกิโยขาย น้องๆ นำเงินที่ได้ไปซื้อสมุด ปากกาและอุปกรณ์การเรียนแล้วนำไปบริจาคแก่น้องๆ ในโรงเรียนที่ด้อยโอกาส อีกโครงการหนึ่งของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศ ร่มเกล้า เป็นโครงการทำนองเดียวกัน คือ รับบริจาคกระดาษที่ใช้แล้วในโรงเรียน แล้วจึงนำกระดาษที่ได้มานั้นมาทำกระดาษสา และหากใครต้องใช้กระดาษสาก็สามารถมาเบิกเอาไปใช้ได้

ข้อคิดเห็น[R205]: โรงเรียนสารสาสน์วิเทศ

ข้อคิดเห็น[R206]: อดไม่

ข้อคิดเห็น[R207]: ชั่ง

สองโครงการนี้อาจดูเป็นโครงการง่ายๆ ไม่มีอะไร แต่สิ่งที่น่าประทับใจคือการคิดเอาสิ่งนี้อาจจะดูไม่มีค่า มาทำให้เป็นสิ่งที่มีความหมายและนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ ไม่ว่าจะนำไปให้คนอื่นหรือใช้เองในโรงเรียน ซึ่งหลักการเปลี่ยนนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้และจะเป็นประโยชน์มาก

โครงการอื่นๆ ก็เช่น โครงการต้นไม้พูดได้ของโรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญที่เอาข้อความหรือความรู้ที่เป็นประโยชน์ทำเป็นการ์ดคำและแปะตามต้นไม้ เป็นต้นไม้พูดได้ พูดเรื่องดีๆ พูดให้ความรู้ หรือน้องม.ปลายจากโรงเรียนบางกะปิ ก็จัดค่ายผู้นำด้านยาเสพติดโดยได้เชิญชวนพี่ๆ ให้ไปร่วมเป็นวิทยากร เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรค

อย่างไรก็ดี แม้ว่าเด็ก ๆ จะมีไฟจากกิจกรรมที่เราจัดขึ้น แต่หลาย ๆ โรงเรียนก็ประสบปัญหาหลาย ๆ อย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้การสนับสนุนจากทางโรงเรียน การนำเสนอนี้ไม่ได้ต้องการจะตำหนิใครแต่อย่างใด แต่ปัญหาหลักที่เด็ก ๆ เจอและทำให้เด็ก ๆ เสียกำลังใจก็คือทัศนคติของอาจารย์และโรงเรียนบางโรงเรียนที่มีต่อโครงการของเด็ก และข้อจำกัดบางประการของโรงเรียนนั้น ซึ่งท้ายที่สุดโครงการที่เด็กอยากจะทำก็ไม่สามารถทำได้

ปัญหานี้ทางแก้ที่สำคัญคือ เราควรจะต้องดึงครูกิจกรรม หรือครูที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติหรือดูแลโครงการของเด็ก ๆ เข้ามาร่วมกระบวนการตั้งแต่แรกเริ่ม รวมถึงการแลกเปลี่ยนมุมมอง การพัฒนาโครงการร่วมกัน และการสร้างความสนิทสนมและไว้วางใจซึ่งกันและกันให้คุณครูรู้สึกมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมของเด็ก และรู้สึกอยากจะทำให้สำเร็จร่วมกัน มิเช่นนั้นแล้วคุณครูอาจมองได้ว่าโครงการเป็นภาระสำหรับพวกเขาไปโดยปริยาย และนำไปสู่การไม่สนับสนุน

อย่างไรก็ดี เราต้องยอมรับว่า ในโรงเรียนหลาย ๆ โรงเรียน คุณครูฝ่ายกิจกรรมนั้นน่ารักมาก ๆ และให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี นับว่าเป็นโชคดีของเด็ก ๆ ในโรงเรียนที่มีคุณครูที่เข้าใจและให้โอกาสในการสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ สำหรับลักษณะบทบาทของคุณครูต่อโครงการของเด็กที่ควรจะเป็นในทัศนะของเราจะกล่าวในบทต่อไป

ภาคต่อสำหรับเรื่องนี้ ...

หลังจากที่เด็ก ๆ ได้รวมกลุ่มกัน ทำโครงการที่ตนเองริเริ่มได้สำเร็จไปได้ เด็ก ๆ จะเกิดความภูมิใจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อคราวที่จะได้นำเสนอโครงการของพวกเขาเอง และจากจุดนั้นเอง จากการสัมภาษณ์น้อง ๆ หลายคน น้อง ๆ จะรู้สึกว่า อยากให้คนอื่น ๆ ได้ทำอย่างที่เขาทำบ้าง ได้รู้สึกอย่างที่เขารู้สึกบ้าง รู้สึกถึงความสุขจากการเห็นคนอื่น ๆ มีความสุข

ณ จุดนี้ หากได้มีการสานต่อ หรือขยายผลกิจกรรมของพวกเขาในโรงเรียน อาจจะพัฒนาเป็นชุมนุมหรือชมรมให้มีการถ่ายทอดรุ่นต่อรุ่นในการจัดกิจกรรมเหล่านี้ก็จะเป็นเรื่องดีอย่างยิ่ง ที่อย่างน้อยเราก็ได้ขยายหน่อเนื้อความดี สานต่อกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในโรงเรียน และหากสามารถเชื่อมพวกเขาเป็นเครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดกิจกรรมร่วมกันบ้าง

เป็นครั้งคราวตามความต้องการของพวกเขาแล้ว ก็จะเป็นสิ่งที่ดีมาก ๆ ซึ่งเด็กเองก็จะได้ประโยชน์จากการรู้จักเพื่อนต่างโรงเรียน และได้เปิดมุมมองของตัวเองจากการแลกเปลี่ยน รวมถึงพัฒนาทักษะและรู้วิธีการแก้ปัญหาจากเพื่อน ๆ ด้วย

อย่างไรก็ดี ถึงตอนนี้ทาง IDEA ยังไม่ประสบผลสำเร็จนักในการสานต่อเครือข่ายของเด็ก ๆ ให้ยังคงอยู่และทำกิจกรรมร่วมกันต่อไปได้ แต่การเรียนรู้ยังคงดำเนินต่อไปและจะนำเสนอให้ทราบอีกครั้ง หากเราสามารถหาวิธีการดี ๆ ในการทำให้เกิดการก่อสร้างเครือข่ายไปได้

ข้อคิดเห็น[R208]: ถึงตอนนี้

จริงๆ เรายังหวังไว้เล็กน้อยว่า หากเด็ก ๆ เหล่านี้ผ่านเข้าร่วมวิทยาลัยเข้าไปแล้ว พวกเขาจะเป็นกลจักรที่สำคัญในการกระตุ้นให้มหาวิทยาลัยเกิดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ และบางส่วนน่าจะกลายเป็นพันธมิตรร่วมกับพี่ ๆ กลุ่มเยาวชนทั้งหลาย มาทำกิจกรรมสร้างสรรค์สังคมเสียด้วยซ้ำ หากเป็นเช่นนั้นสังคมไทยก็จะมีพลังน้อย ๆ มาร่วมกันเปลี่ยนแปลงสังคมอีกมากทีเดียว

ข้อคิดเห็น[R209]: คัดออกสิ่งดี ๆ

ข้อเสนอต่อสังคม

ในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนที่มีคุณธรรมนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนในสังคม ทั้งในส่วนที่ใกล้ตัวเยาวชนที่สุดคือ ที่บ้าน โดยเฉพาะบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และที่โรงเรียน ก็คือ ครู นั้นเอง และสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเยาวชน โดยเฉพาะสื่อต่างๆ และพื้นที่สาธารณะที่เยาวชนจะสามารถใช้ประโยชน์และรวมตัวได้

ข้อคิดเห็น[R210]: ส่วน

ที่บ้าน

ประการสำคัญและเบื้องต้นที่สุดเกี่ยวกับหลักการส่งเสริมให้เยาวชนมีคุณธรรมนั้นต้องเริ่มจากที่บ้าน แต่ในความหมายของเราแล้วไม่ได้บอกว่า แต่ละบ้านจะต้องสอนคุณธรรม อบรมปลูกฝัง จริยธรรมอันดี ให้แก่ลูกหลาน ส่วนนี้อาจจะดูยากเกินไปหน่อย หรืออาจจะยากในการสื่อสารกับลูกๆหลานๆที่บ้าน และอาจจะนึกไม่ค่อยจะออกว่าควรทำอย่างไร

ข้อคิดเห็น[R211]: ส่วนนั้น

ข้อคิดเห็น[R212]: หรือ

ข้อคิดเห็น[R213]: คัดออก

สิ่งง่าย ๆ และเบื้องต้นที่สุดที่ทำได้ก็คือ ผู้ใหญ่ในบ้านควรเริ่มที่จะ "รับรู้" และ "รับฟัง" สิ่งที่เกิดขึ้นในบ้านคิดและเป็นจริง ๆ ผู้ใหญ่อาจนึกในใจว่าฉันก็ฟังและรับรู้เรื่องนี้ แต่ก็รู้สึกว่ สิ่งที่เกิดขึ้นนั้นไม่มีเหตุผลและยังอ่อนต่อโลกมากนัก หรือถ้าหากมีปัญหาเกิดขึ้นฉันก็รับรู้แต่บางครั้งก็ยังไม่เข้าใจว่าทำไมเด็กถึงทำอะไรแบบนั้น ทั้งที่รู้ว่าไม่ดี ไม่ควร ฯลฯ หรือหากเด็ก ๆ มีความฝันอยากทำกิจกรรมมากๆ อยากเล่นดนตรี ฯลฯ ฉันก็รู้และเข้าใจนะ ตอนเด็กๆฉันก็ฝันแบบนั้นเหมือนกัน แต่มันก็เป็นจริงไม่ได้ โตขึ้นไปจะทำมาหากินอะไร จะเลี้ยงตัวเองได้ไหม

ข้อคิดเห็น[R214]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R215]: เน้น

ข้อคิดเห็น[R216]: ตัวเขาเองรู้ว่าไม่ดี

ข้อคิดเห็น[R217]: โทรม

"ผู้ใหญ่บางครั้งก็รับรู้ แต่ก็มักจะเอาบริบทตัวเองเป็นตัวตั้งและมองปัญหา ความฝัน และตัวเด็กแบบที่ตัวผู้ใหญ่มอง" ... พี่เป็ด ธรรมพล ศรีสุวรรณ เคยกล่าวไว้ตอนเราคุยกันเรื่องนี้ ผู้ใหญ่ควรจะเข้าใจเรื่องราวของเด็ก และเข้าใจมันในบริบทของเด็กหรือคนหนุ่มสาวเหล่านั้นจริง ๆ

หลายๆครอบครัว ที่ลูกๆสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยน และปรึกษาที่บ้านได้ทุกอย่างและที่บ้านเข้าใจและช่วยส่งเสริม แต่อีกหลายๆครอบครัวก็ทำไม่ได้ หรือหลายๆครั้งก็ไม่ได้ใส่ใจความรู้สึกของลูกๆ เท่าที่ควร บางครั้งอาจลืมนคุณค่าของคนใกล้ตัวและอาจให้คุณค่ากับคนอื่นมากกว่า เช่น มักจะชมลูกคนอื่นและตำหนิลูกตัวเอง ไม่เคยให้กำลังใจหรือคำชมเชย หรือหากมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นก็มักจะเชื่อคนอื่นก่อนลูกตัวเองเสมอโดยไม่ได้ฟังเหตุผล เป็นต้น

เหตุที่เราพบว่า การรับฟังอย่างเข้าใจจริงๆ มีผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวและมีผลต่อการปรับทัศนคติต่อตนเองก็เนื่องมาจากกิจกรรมความภาคภูมิใจตนเอง (กล่าวถึงวิธีการไปในบทที่แล้ว) หลังจากมีพี่ๆ มาพูดเกี่ยวกับเรื่องความภาคภูมิใจแล้วเราจะให้เด็กๆ เขียนจดหมายถึงผู้ปกครองเลย เขียนความคิดความรู้สึกที่อยากจะบอกกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง แล้วเราก็ส่งจดหมายไป เมื่อผู้ปกครองได้จดหมายก็จะรับรู้และเข้าใจเด็กๆ มากขึ้น จากประสบการณ์ที่ผ่านมาเห็นว่าหลายๆ ครอบครัวมีความสัมพันธ์ระหว่างกันดีขึ้น

ข้อคิดเห็น[R218]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R219]: คัดออก

ยกตัวอย่างเช่น ในคราวที่จัดกิจกรรมค่านิยมสร้างสรรค์ความดี มีกรณีหนึ่งที่น่าสนใจคือเด็กม. 2 คนหนึ่ง พ่อไม่มีเวลาให้เลย ทำแต่งงาน วันหยุดไม่เคยพาไปพักผ่อนร่วมกันเลย ข้างเย็นไม่เคยกลับมาทานด้วย ไม่เคยไปรับลูก น้องคนนั้นก็เขียนจดหมายถึงพ่อ โดยบอกพ่อว่าพ่อไม่มีเวลาให้เขาเลยบวกกับความรู้สึกอื่นๆ เมื่อพ่อได้รับจดหมาย พ่อโกรธมาก ต้องเรียกมาคุยกัน แล้วสุดท้ายทะเลาะกันค่อนข้างแรงทีเดียว แต่หลังจากนั้นน้องคนนั้นโทรมาเล่าให้ฟังว่าที่บ้านกลายเป็นสวรรค์เลย หลังจากนั้นพ่อพาไปทานข้าวและพ่อกลับมาทานข้าวเย็นด้วยกันทุกวัน มีเวลาให้กันทุกวัน คอยโทรหา ถามไถ่ว่าอยู่ไหน เป็นอย่างไรบ้าง

ข้อคิดเห็น[R220]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R221]: บั๊ง

ข้อคิดเห็น[R222]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R223]: บั๊ง

ความสัมพันธ์ที่ดี และการรับฟังกันในครอบครัวยังจะส่งผลต่อการสนับสนุนการทำกิจกรรมดี ๆ นอกห้องเรียนของเด็กอีกด้วย จากกิจกรรมความภาคภูมิใจเราพบว่า หลายๆ ครอบครัวตอนที่มาค่ายค่านิยมสร้างสรรค์ความดี หรือ ค่ายอาสาเสพติดๆ ก็ตาม ก็ไม่รู้ว่ามาทำอะไรกันบ้างแต่เมื่อได้จดหมายจากลูกๆ ได้รู้ถึงความรู้สึกนึกคิด ซึ่งจากกิจกรรมที่ทำนั้นส่งเสริมให้เด็กๆ ได้หยุดคิดถึงเรื่องต่างๆ ในชีวิตและเสริมมุมมองความคิดของเขา ผู้ปกครองก็จะเห็นถึงการเปลี่ยนแปลง การเจริญเติบโตทางความคิดของลูกๆ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการของลูกๆ

นำไปสู่การส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมมากขึ้นเพราะเห็นว่าทำกิจกรรมแล้วดี เด็กโตขึ้น และมีทัศนคติที่ดีกับครอบครัว ซึ่งในท้ายที่สุด ครอบครัวก็จะกลายเป็นฐานที่มั่นคงทางใจ ให้เด็กเผชิญโลกและพัฒนาตนเองต่อไป และเป็นแหล่งสนับสนุนในทุกๆด้านของเด็กๆในอนาคต

ข้อคิดเห็น[R224]: โบอนาคค

จุดนี้เป็นจุดที่ทำให้เราIDEA เชื่อว่า การทำกิจกรรมเพื่อสังคมจะทำให้เด็กๆสามารถพัฒนาชีวิตของพวกเขาให้อยู่ในสังคมได้ "กิจกรรมที่เราทำจะเป็นโรงฝึกเพื่อทำให้เด็กมีความพร้อมมากขึ้น มีมุมมองที่ชัดเจนมากขึ้นกับตนเอง ครอบครัว และคนในสังคม"

ในโรงเรียน

เมื่อตอนประมาณปลายปีที่แล้ว (2549) IDEA ได้จัดกิจกรรม ที่เรียกชื่อเล่นๆว่า โครงการ Stars in School อันเป็นโครงการที่พยายามจะสร้างเวทีให้เด็ก ๆ ที่มีศักยภาพมากมาย ในโรงเรียนได้มีโอกาสที่จะแสดงความคิดความสามารถผ่านการทำโครงการที่เป็นการเดินตามรอยพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นำเอาพระราชดำริในเรื่องต่างๆมาปฏิบัติต่อให้เป็นรูปธรรมภายใต้งบประมาณโครงการละ 5000 บาท

หนึ่งในกิจกรรมที่เราจัดขึ้นในค่ายก่อนที่จะมีการคัดเลือกและให้ทุนทำโครงการก็คือ เราจัดให้มีเวทีที่ครูกับนักเรียนเข้าร่วมพร้อมกัน โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง ช่วงที่หนึ่ง เราแยกครูกับนักเรียนออกจากกัน คือ เอาครูมารวมกับครู เอานักเรียนมารวมกับนักเรียน แล้วให้คุยประเด็นเดียวกัน เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขในการทำกิจกรรมในโรงเรียน ช่วงที่สองเราเอาครูกับนักเรียนมาคุยร่วมกันเพื่อหาทางออกบางอย่างร่วมกัน

สิ่งที่พบจากเวทีก็คือ ในฝั่งของนักเรียนนั้น สะท้อนว่าเขาต้องการเวทีในการคิด และพื้นที่สร้างสรรค์ในโรงเรียน ที่เขาเป็นคนริเริ่มเอง ในขณะที่ครูก็มองว่าเด็ก ๆ ประสบการณ์น้อย และเชื่อว่าวิธีการที่ตนเคยทำมาจะทำให้งานประสบความสำเร็จ ถ้าไม่ทำเหมือนที่ครูเคยทำมานั้นอาจจะพลาดได้ ซึ่ง 2 จุดนี้เป็นการขัดกันระหว่างพลังสร้างสรรค์ของเด็ก และประสบการณ์ของครู

ข้อสรุปประการหนึ่งจากความขัดกัน 2 จุดนี้คือ ครูควรจะยอมที่จะให้เด็กปล่อยพลังสร้างสรรค์ ได้เรียนรู้จากความผิดพลาด ครูและโรงเรียนควรทำหน้าที่ให้การสนับสนุนทั้งกำลังใจ ประสบการณ์ และกำลังทรัพย์ เด็ก ๆ เองก็ต้องเข้าใจด้วยเหมือนกันว่าประสบการณ์ก็จะเป็นประโยชน์ในการทำให้กิจกรรมของตนดีขึ้นด้วยเช่นกัน คือ ในการคิดและวางแผนนั้น ให้ประสบการณ์ของครู ไปประกอบกับความคิดสร้างสรรค์ของเขา เพื่อให้งานของเขานั้นเป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ อาจเป็นการต่อยอดจากสิ่งเดิมที่เคยทำมาหรือไม่ก็ได้ และให้งานของเขาไม่ผิดพลาดซ้ำรอยเดิม ให้พลังสร้างสรรค์กับประสบการณ์หลอมรวมกัน

ข้อคิดเห็น[R225]: เป็นปัจจัย

ข้อคิดเห็น[R226]: คัดออก

เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว เด็กก็จะเชื่อมั่นในศักยภาพของตน และเชื่อมั่นในการทำความดี

อย่างไรก็ดี สิ่งที่แน่นอนคือความไม่แน่นอน การที่ปล่อยให้เด็กแสดงพลังสร้างสรรค์ สิ่งใหม่ๆ ของเขา ย่อมต้องมีข้อผิดพลาดอยู่บ้าง สิ่งที่โรงเรียนควรจะทำมิใช่พยายามกดดันมิให้เด็ก

ทำผิดพลาด หรือ เมื่อผิดพลาดแล้วก็ตำหนิหรือลงโทษเพียงอย่างเดียว แต่ควรจะให้เด็กได้เรียนรู้จากการกระทำของเขา กล่าวคือ การทำบางอย่างผิดพลาดไปย่อมมีบทลงโทษหนักเบา มากน้อยขึ้นอยู่กับความตกลงกันของเด็กกับครู หรือกฎกติกาของโรงเรียน แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม เมื่อมีเหตุผิดพลาดเกิดขึ้นแล้ว สิ่งหนึ่งที่ครูควรจะต้องช่วยกับเด็กในการทำก็คือเรื่องของการสรุปบทเรียนจากสิ่งที่ผิดพลาด หาเหตุที่ทำให้งานไม่เป็นไปตามแผน พยายามหาเหตุผิดพลาดในเชิงของตัวงานหรือระบบงาน ดิที่ตัวคนบ้างแต่ก็ขอให้เป็นการดีเพื่อก่อให้เกิดสิ่งดี ๆ หรือ เพื่อให้เด็ก ๆ พัฒนาตัวขึ้น มิใช่เพื่อให้เจ็บใจหรืออับอาย **สิ่งนี้อาจเรียกว่า "ใจแบบครู"**

ข้อคิดเห็น[R227]: แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม

ข้อคิดเห็น[R228]: คัดออก

ใจแบบครู คือ มีความเมตตา ปรารถนาดี และอยากให้เด็กได้เรียนรู้...

การมีใจแบบครู นอกจากจะทำให้เด็กที่ทำการกระทำให้กับโรงเรียนได้สามารถมีเวทีในการสร้างสรรค์ กิจกรรมดี ๆ แล้ว ยังทำให้การแก้ปัญหาในกลุ่มเด็กที่มีปัญหาในโรงเรียนเป็นไปได้ง่ายขึ้นอีกด้วย

ถ้าเจอกับเด็กที่มีปัญหา เราคิดว่าหลักการในการจัดการกับปัญหาเหล่านี้มีลักษณะคล้ายกันกับที่บ้าน คือ ครูเองต้องพยายามที่จะมองและเข้าใจเด็กภายใต้บริบทของเด็กด้วย มองโลกเหมือนที่เด็กมอง เพื่อที่จะได้เข้าใจปัญหาของเขาและใช้ใจแบบครู คือ ใช้ความเมตตา ปรารถนาดีเป็นตัวนำและค่อย ๆ วางเงื่อนไขเพื่อให้เด็กเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

ถ้าใช้วิธีการนี้ เด็ก ๆ ก็น่าจะเข้าหาครูมากขึ้นกว่าวิธีการลงโทษแบบเดิมได้ การลงโทษแบบให้หลบจำโดยมิได้ใช้ใจแบบครูไม่มีทางแก้ปัญหาพฤติกรรมของเด็กได้ เด็กจะจำได้เพียงว่าทำแบบนี้แล้วโดนลงโทษ แต่ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาเพราะเด็ก ๆ จะคอยเลี่ยงการถูกลงโทษมากกว่าปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง

พีเปิดได้เล่าให้ฟังเอาไว้ในการพูดคุยกันเพื่อทำหนังสือเล่มนี้ว่า ตอนพีเปิดเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเคยรวมกับเพื่อนหัวหน้าห้องชั้นม. 6 ด้วยกันเสนอกับอาจารย์ว่า การตีเด็กที่แต่งตัวผิดระเบียบ ไม่ยอมเข้าแถว หรือไม่ทำตามระเบียบของโรงเรียนนั้น ไม่ได้ช่วยให้อะไรดีขึ้นและได้เสนอวิธีการให้มีในการจัดการเรื่องเหล่านี้ก็คือ ขอให้นักเรียนเป็นคนดูแลกันเองก่อน ถ้านักเรียนเจอ คอยกันได้ และตกลงกันว่าไม่มีครั้งนั้นก็โอเคแล้วไป แต่ถ้านักเรียนคุยแล้ว ไม่ได้ความ ไม่โอเค ก็ส่งให้อาจารย์จัดการต่อจากประสบการณ์ของพีเปิดนั้น ไม่ค่อยเห็นว่าจะมีเด็กทำผิดซ้ำสอง ... (ต้องไม่ลืมว่า กิจกรรมนี้เด็กเป็นคนริเริ่ม ถ้าครูริเริ่มให้อาจจะให้ผลที่ต่างกัน)

จากเรื่องนี้ทำให้รู้ว่าครูจะต้องเชื่อมั่นในศักยภาพของเด็ก ในการช่วยแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะเด็ก ๆ นั้นมีอายุใกล้เคียงกับเพื่อนเด็กด้วยกันกว่าครูมาก การให้เด็กมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของเด็กเองย่อมทำให้การเข้าถึงเป็นไปได้ง่ายขึ้น เมื่อเข้าถึงแล้วจึงจะเข้าใจรากของปัญหามากขึ้น

ยกตัวอย่างเช่น การที่เด็กแต่งตัวหรือมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมนั้นจริงๆแล้วเป็นเพียงอาการของปัญหาเท่านั้น สาเหตุของปัญหาอาจจะมาจากภูมิหลังในเรื่องของครอบครัว การเข้าสังคม กลุ่มเพื่อน อาจต้องใช้วิธีการทางจิตวิทยาหรือกลุ่มเพื่อนในการเข้าถึงปัญหาเหล่านั้น แต่ถ้าทำแบบนี้จะเหนื่อยมากสำหรับคุณครู นั่นจึงอาจจะจำเป็นที่จะต้องมียุติหรือพี่ที่เป็นนักเรียนคอยช่วยเหลือ และต้องใช้ใจแบบครูจริงๆ

ข้อคิดเห็น[R229]: ของปัญหา

ผู้อำนวยการบางโรงเรียนดังแถวลาดพร้าว ก็มีวิธีการที่ดี คือ ถ้าเด็กเรียกร้องอะไร เช่น เรื่องการแต่งชุดนักเรียน ผอ.ก็จะจัดประชุมนักเรียน และกำหนดกติการ่วมกัน บางครั้งถ้าเด็กทำผิดกฎโรงเรียนก็จะไม่ลงโทษทันทีแต่จะเอามาคูยกก่อนแล้วค่อยลงโทษ ซึ่งเด็ก ๆ ก็ยอมรับ และทำให้ครูกับเด็กใกล้ชิดกันมากขึ้น และช่วยกันแก้ปัญหาของโรงเรียนได้มากขึ้น

ข้อคิดเห็น[R230]: แถว

ข้อคิดเห็น[R231]: ใกล้ชิดกัน

ในท้ายที่สุดแล้ว ทุกอย่างก็กลับมาสู่สูตรเดิม คือ เมื่อเจอเด็กมีปัญหา ผู้ใหญ่จะต้องมองที่ความรู้สึกและตัวตนของเด็กและเยาวชน ต้องผ่านสายตาของเขา ผ่านบริบทของเขา ต้องไม่ลืมว่าบริบทของเขา คือ ข้อเท็จจริง ประสบการณ์ของเราไม่ใช่ข้อเท็จจริง ณ ขณะนั้น เมื่อมอง

ผ่านสายตาเขาเราจึงจะช่วยเขาแก้ปัญหาได้ ทุกอย่างรอบตัวเขาจะทำให้เราเข้าใจตัวตนของเขา
จะได้เสริมภูมิคุ้มกันในเรื่องนั้นๆได้

โดยสรุปแล้ว สิ่งที่บ้านและที่โรงเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เด็กและ
เยาวชนมีคุณธรรม จริยธรรมเพิ่มขึ้น ก็คือ

1) ผู้ใหญ่ต้องเปิดหูฟัง ตัวตน ปัญหา และความต้องการของเด็กผ่านบริบทและสายตา
ของเขา เพื่อที่จะได้เข้าใจตัวตน ปัญหาและความต้องการนั้น

2) เมื่อเข้าใจเด็กแล้ว ผู้ใหญ่จะต้องเชื่อมั่นในศักยภาพของเด็ก เราจะได้สนับสนุน สร้าง
ภูมิคุ้มกันให้เด็ก ให้ประสบการณ์ประกอบการตัดสินใจของเขา ได้อย่างเหมาะสม และ
เขาก็จะได้ริเริ่มความคิดดีๆของเขาให้เป็นรูปธรรมได้

3) เมื่อผิดพลาด ผู้ใหญ่ต้องให้กำลังใจ และชวนให้คิดเพื่อเรียนรู้จากความผิดพลาดที่
เกิดขึ้น เพื่อปรับปรุงตนเอง และงานในอนาคต (ใช้ใจแบบครู)

หากทำได้เช่นนี้แล้ว บ้านและโรงเรียนจะเป็นฐานที่มั่นคงทางใจ และเป็นแหล่งสนับสนุน
สำคัญให้เด็กๆ ทำกิจกรรมดีๆ ซึ่งจะเสริมสร้างคุณธรรม และจิตสาธารณะในใจของเขาผ่านการ
ทำกิจกรรมของเขาเอง

สื่อสารมวลชน

สื่อต่างๆไม่ว่าจะเป็น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ หรืออินเทอร์เน็ตก็ตาม มีอิทธิพล
ต่อเด็กและเยาวชนค่อนข้างมาก เพราะเด็กและเยาวชนนั้นสามารถเข้าถึงสื่อได้ทุกประเภทและ
มีความสนใจและเวลาที่จะเข้าไปรับสื่อเหล่านั้นมากกว่าคนกลุ่มอื่นๆ ฉะนั้นสื่อจึงมีอิทธิพลทั้งใน
ลักษณะที่เป็นแหล่งข้อมูล เป็นตัวกำหนดค่านิยม และให้แบบอย่างกับเยาวชน

ข้อคิดเห็น[R232]: ดัดออกได้ไหม?

ในภาพรวม เราอาจมองได้ว่า สื่อค่อนข้างชี้หน้าวัยรุ่นไปในทางบั่นทอนมากที่สุด คือ
นำเสนอค่านิยมสำหรับเยาวชนในเชิงของความร่ำรวย สนุกสนาน สดใส แฟชั่น การเป็นนัก

ข้อคิดเห็น[R233]: ดัดออก

ดนตรี นักแสดงและนางแบบนายแบบ ซึ่งในสารเหล่านี้ทำให้เยาวชนบางส่วนนั้นผูกตนเองติดกับค่านิยมนั้น และเอาเป็นแบบอย่าง เช่น นักดนตรี นักแสดง เป็นต้น

ข้อคิดเห็น[R234]: และเอาเป็นแบบอย่าง

การผูกติดกับค่านิยมว่าเป็นเยาวชนแล้วต้องร่ำเรียน สนุกสนาน สดใสและแฟชั่น นั้นเห็นได้ชัดเจน ถ้าเราถามเด็กมหาวิทยาลัย ผู้เขียนคิดว่าประมาณ 8 ใน 10 คน ต้องให้คุณค่ากับการใช้ชีวิตให้สนุกสนาน ให้คุ้ม ซึ่งก็ไม่ใช่เรื่องผิดอะไรกับวัยสดใสแบบนี้ แต่ผู้เขียนว่าน้อยคนที่จะให้คุณค่ากับความเป็นเลิศทางวิชาการ และการทำสิ่งดี ๆ ให้กับคนอื่น ในฐานะที่เรานักศึกษาเป็นกลุ่มคนที่มีโอกาสมากกว่าคนอื่น

ข้อคิดเห็น[R235]: ่า

ข้อคิดเห็น[R236]: ผู้เขียนคิดว่า

การผูกติดกับแบบอย่างเช่นนักแสดง นักดนตรี ก็เห็นได้ชัดเจนตั้งแต่ระดับมัธยม ไปจนถึง มหาวิทยาลัย จะมีเด็ก ๆ บางส่วนที่ติดตาม กร๊าดกร๊าด และเอาพวกเขาเป็นแบบอย่าง ทั้งรูปแบบการแต่งตัวหรือพฤติกรรมบางอย่าง ซึ่งก็มีเหมาะสมบ้าง ไม่เหมาะสมบ้าง ดังที่เห็นกันในสื่อ ซึ่งตรงจุดนี้หน่วยงานต่างๆของรัฐก็เล็งเห็นประโยชน์ของการที่เด็ก ๆ ผูกติดกับตัวแบบอย่างนักแสดงหรือนักดนตรี และเราก็จะเห็นว่า รัฐจะนำเอาดารานักแสดงมาทำกิจกรรมต่างๆ หรือ ให้อำนาจต่าง ๆ เพื่อให้เป็นแบบอย่างกับเด็ก ๆ เหล่านี้

ในความเห็นของผู้เขียนก็มองว่า เป็นข้อดีเหมือนกัน แต่สิ่งที่ทำจริง ๆ นั้นยังไม่ถึงกับกระตุ้นให้คนหันมาทำอะไรดี ๆ จริง ๆ ด้วยเหตุผลหลายอย่าง ดังนี้คือ ดาราหลายคนของรัฐเชิดชูขึ้นมา บางส่วนไม่ใช่คนทำกิจกรรมดี ๆ เพื่อสังคมตัวจริง เป็นแค่คนที่รัฐอยากให้นำมาเป็นตัวแบบเฉย ๆ ฉะนั้นความเข้มข้น ทั้งในเชิงกิจกรรมที่ออกมาสู่สายตาแฟน ๆ ของเขาก็ไม่ได้เข้มข้น รวมถึงวิธีคิดต่างๆก็พอจะบอกได้ว่ายังไม่ผ่านการทำกิจกรรมอย่างจริงจังนัก อย่างไรก็ตามก็ยังมีดาราอีกหลายคนที่มีทุ่มเท ตนเองให้กับงานเพื่อสังคมอย่างจริงจัง ซึ่งผู้เขียนก็ขอชื่นชมจากใจจริง เพราะมิใช่เพียงกลุ่มที่เขาไปทำกิจกรรมด้วยจะได้ประโยชน์ แต่แฟน ๆ ของพวกเขาก็จะได้ซึมซับสิ่งดี ๆ เหล่านี้ไปด้วย

ข้อคิดเห็น[R237]: นั้น

เหตุผลอีกประการหนึ่งคือ การนำเสนอดาราที่ทำการดี ๆ นั้น บางครั้งอาจจะกลายเป็นอุปสรรคในการทำสิ่งดี ๆ ก็ได้ ดังที่กล่าวไว้ในบทก่อน ๆ ว่า การทำความดีในสังคมไทยนั้นค่อนข้างเป็นไปได้ในทางที่เข้าใจว่า เมื่อทำดี ไม่มีคนเห็น ก็ไม่มีประโยชน์ หรือไม่ก็จงใจให้คนทำความดีน้อยลง ทั้งนี้เพราะคนยังไม่เข้าใจถึงคุณค่าของการทำความดีมากนัก การนำดารานักแสดงมาเป็นแบบอย่างนั้น อาจทำให้เข้าใจไปได้ว่า ก็เพราะเขาเป็นนักแสดง เขาทำอะไรดี ๆ แม้เพียงเล็กน้อย ก็ได้รับการเห็นได้รับการยอมรับแล้ว เรามันคนตัวเล็กๆ เราทำไปแล้วมันจะได้ประโยชน์อะไร ก็ได้

ข้อคิดเห็น[R238]: มาเป็น

อย่างไรก็ดี ก็มีสื่ออีกกลุ่มหนึ่งก็พยายามที่จะไปขุด เอาคนที่ใช้ชีวิต ทำตัวอย่างจริงจัง และควรค่าแก่การยกย่องออกมาแนะนำเสนอเช่นกัน อย่างเช่น ด.ต.วิชัย ที่ปลูกต้นไม้กว่าล้านต้น หรือเด็กผู้หญิงยอดกตัญญูที่ต้องกลับมาดูแลแม่ตอนกลางวัน หรือน้องต้นที่ขาขาดแล้วยังเลี้ยงน้องได้ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็ควรค่าแก่การยกย่องจริงๆ และก็ต้องขอบคุณรายการดีๆ อย่างรายการคนค้นคน หรือรายการเจาะใจที่ได้แนะนำเรื่องราวเหล่านี้

ข้อคิดเห็น[R239]: รายการคนค้นคน

ข้อคิดเห็น[R240]: รายการ

รายการลักษณะนี้จะขาดออกจากสื่อสารมวลชนไปไม่ได้เลย แต่สิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือในเชิงของรายการที่นำเสนอการทำดีของคนในสังคมมีแต่ลักษณะนี้ ซึ่งก็มีความเป็นไปได้เหมือนกันที่จะสื่อสารกับสังคมไปในทางที่ว่า การทำดีจะต้องยิ่งใหญ่ นะ ฉะนั้นการทำดีเลยถูกมองว่าทำได้ยาก จากที่เราเคยจัดกิจกรรมกับเด็ก ๆ เด็ก ๆ ก็บอกว่าเป็นเช่นนั้น คือ มันดูทำยาก

ข้อคิดเห็น[R241]: แต่สิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือว่า

ข้อคิดเห็น[R242]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R243]: จะ

สิ่งสำคัญที่ขาดหายไป

สิ่งที่ขาดไปในสื่อของไทยจริงๆ ก็คือ การนำเสนอภาพของคนธรรมดาสามัญ ที่ทำความดี ไม่ต้องยิ่งใหญ่ มาก ให้คนได้รู้ว่า เออ ขนาดคนธรรมดาอย่างนั้นยังทำได้ ทำไมเราจะทำไม่ได้ สื่อน้อยรายการ (จริงๆ แล้วผู้เขียนไม่เคยเห็นเลย) ที่จะหาเด็กหรือเยาวชน ที่เป็นคนชั้นกลาง แต่มีความคิดดี ๆ และทำกิจกรรมเพื่อสังคมอยู่ในขณะนี้ ออกมาแนะนำเสนอ และให้การยอมรับ ตอนสัมภาษณ์ที่มีนักศึกษาและเด็กอาชีวะ เทคโนโลยี จำนวนมากลงไปช่วยทำค่ายสร้าง สร้างบ้านให้กับผู้ประสบภัย ผู้เขียนเองก็ไม่เคยเห็นมีการนำเสนอเรื่องนี้ และให้คุณค่าอย่างจริงจังเท่าใดนัก

ข้อคิดเห็น[R244]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R245]: คัดออก

กลุ่มของเราอยากให้สื่อเมืองไทยนำเสนอความดีที่คนธรรมดาทำให้มากขึ้น เพราะเชื่อว่าจะทำให้ช่วยเปลี่ยนค่านิยมในสังคมได้อีกมาก อย่างน้อยที่สุด คนในสังคมก็พอจะเห็นช่องทางว่า เราจะทำความดีอย่างไรได้บ้าง นอกเหนือจากระดับที่สูงสุดโต่ง เป็นความดีอันยิ่งใหญ่แล้ว

ข้อคิดเห็น[R246]: จะทำให้

ข้อคิดเห็น[R247]: คนในสังคม

ข้อคิดเห็น[R248]: คัดออก

ข้อคิดเห็น[R249]: คัดออก

ผู้เขียนตั้งใจที่ โฆษณาของ 100 ปี ธนาครไทยพาณิชย์ ได้นำเสนอภาพความมีน้ำใจธรรมดาๆ รวมถึงคุณค่าภายในที่เกิดขึ้นเองจากการทำความดีให้สังคมได้เห็น ไม่ต้องรอให้คนอื่นมาชื่นชม นอกจากนี้ก็ยังอยากให้มีทั้งโฆษณา และรายการที่นำเสนอเรื่องราวดีๆ ที่เยาวชน คนธรรมดาได้ ทำให้สังคมได้รับรู้ รับทราบ เพราะจะส่งผลให้คนมองว่าการทำความดีนั้นไม่ยากเกินไป

ข้อคิดเห็น[R250]: นอกจากนี้ก็ยังมี

ภาคส่วนอื่น ๆ

ภาคส่วนอื่นๆ ที่อาจมีส่วนร่วมได้นั้น สามารถทำได้อย่างน้อย 2 ทาง ทางที่หนึ่งคือ ทำหน้าที่ในการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้คิดและทำกิจกรรม พร้อมทั้งได้แสดงตัวตน ความคิด ความเห็น พร้อมทั้งให้การยอมรับอย่างจริงจัง จริงจัง เพื่อให้เยาวชนรู้สึกได้ถึงคุณค่าที่ตัวเขามีต่อสังคมจริงๆ พื้นที่ที่ที่น่าจะเป็นได้ทั้งพื้นที่ที่เป็นรูปธรรม อย่างเช่น สวนสาธารณะ ศูนย์เยาวชนที่ดีๆ พิพิธภัณฑ์ เวทีการแสดงต่างๆ พื้นที่ว่างๆ มีที่ให้ได้นั่งคุย ก็ได้ หรือจะเป็นพื้นที่ในสื่อต่างๆ เพื่อให้เด็กได้นำเสนอความคิดความเห็นของตน

ข้อคิดเห็น[R251]: สามารถ

อีกทางหนึ่งก็คือ ให้การสนับสนุนองค์กรหรือกลุ่มคนที่ต้องการทำกิจกรรมดีๆ เพื่อเยาวชน ทั้งในประเภทที่สร้างระบบสนับสนุนให้เยาวชนทำกิจกรรมดีๆ หรือประเภทที่ทำหน้าที่ในการเยียวยาปัญหาที่เยาวชนเผชิญอยู่ก็ตาม เพราะทั้งสองส่วนนี้มีความจำเป็นและมีความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมของเยาวชน

การสนับสนุนลักษณะนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นเงินทุนเท่านั้น อย่างภาครัฐอาจสนับสนุนการทำกิจกรรมของครูในโรงเรียนหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยได้โดยการเพิ่มแต้มคะแนนความดี ความชอบ หากครูหรืออาจารย์ให้คำปรึกษาเด็ก หรือร่วมกิจกรรมกับเด็กก็ได้ หรือถ้าเป็นหน่วยงานราชการก็อาจให้การสนับสนุนในเรื่องความรู้ ที่ปรึกษา ที่จำเป็นต่อกิจกรรมนั้นๆ ก็ได้

ผู้เขียนเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่า หากทุกภาคส่วนร่วมกันในการผลักดันการส่งเสริมกิจกรรมเชิงคุณธรรมให้กับเด็กและเยาวชน สังคมไทยในอนาคตก็น่าจะดีขึ้น ปัญหาสังคมต่างๆน่าจะลดลงโดยไม่ต้องสงสัย

สรุป

ความดี คือ การกระทำใดของเราทั้งกาย วาจา ใจ ที่เป็นไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นไปเพื่อความสงบเย็น หรือประโยชน์ที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาตามมา การทำความดีไม่จำเป็นจะต้องเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่ ใช้ทุนทรัพย์มากก็ได้ เป็นเพียงการมอบความปรารถนาดีให้แก่กัน ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ ให้ความรู้ ก็เป็นความดีเหมือนกัน ความดีเล็กๆ ที่มีเจตนาให้ผู้อื่นอย่างเต็มเปี่ยม แม้ไม่ได้ให้ทุนทรัพย์มากก็เป็นความดีที่ยิ่งใหญ่ได้

ในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับเยาวชนผ่านการทำกิจกรรมนั้น หลักสำคัญอยู่ที่การแก้ปมปัญหาในใจของตัวเยาวชนเองและทำให้ครอบครัวกลับมาเป็นฐานที่มั่นคงทางใจให้กับเยาวชนผ่านวิธีการที่ทำให้ผู้ปกครองและเยาวชนได้เปิดใจคุยกัน จากนั้นจึงให้เขาได้เห็นว่ามีปัญหาที่เขาเจอนั้นคนอื่นยังเจอมากกว่าเรามากนัก และให้เขาได้ทดลองทำกิจกรรมบางอย่างเลย เพื่อให้เขารู้ว่าเขาเองก็มีความสามารถที่จะทำได้ ความสุขและผลที่ตกอยู่กับกลุ่มเป้าหมายที่เขาไปร่วมจัดกิจกรรมให้จะเป็นปัจจัยที่เสริมหนุนให้เขาอยากทำสิ่งดี ๆ ต่อไป ในท้ายที่สุดหากสามารถเสริมหนุนได้ทั้งในเรื่องเงินทุน และเรื่องอื่น ๆ ก็ควรจะส่งเสริมให้เยาวชนทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

การทำกิจกรรมจะช่วยฝึกฝนพัฒนาตนให้กับเยาวชน ทั้งในด้านของทักษะในการทำงาน ทักษะชีวิต คือ เรื่องการจัดการกับปัญหา การจัดการกับอารมณ์ และการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น ความสำเร็จเล็กๆ จากการทำกิจกรรม หรือแม้แต่การแสดงความรู้สึกที่ดีของกลุ่มเป้าหมายในกิจกรรมหรือกระทั่งความรู้สึกชื่นชมของครูอาจารย์และพ่อแม่เองให้เด็กได้รับรู้ก็จะเป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กยังเชื่อมั่นในการทำสิ่งดี ๆ ต่อไป

ข้อคิดเห็น[R252]: คือ???

ฉะนั้นการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆจึงมีอยู่ 3 ส่วนหลักๆ คือ ที่บ้านและที่โรงเรียน ควรจะเปิดใจรับฟัง และเข้าใจเรื่องราวต่างๆของเด็ก ผ่านบริบทของเด็กเองและช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และส่งเสริมอย่างเข้าใจ ค่อยเป็นค่อยไป และรักษากำลังใจซึ่งกันและกัน ในขณะที่สื่อเองก็ต้องช่วยชี้้นำการทำความดีในสังคมด้วย การนำเสนอความดีที่ยอดเยี่ยม น่ายกย่อง และการใช้ดารานักแสดงเป็นตัวแบบนั้นเป็นสิ่งที่ต้องทำอยู่ แต่สิ่งที่ต้องเพิ่มขึ้นมาคือการนำเสนอภาพการทำความดีของเด็ก ๆ ธรรมดา คนชั้นกลาง ที่ทำความดี ง่ายๆ ดีๆ เพื่อให้สังคมมีความเข้าใจและรู้สึกว่าการทำความดีไม่ใช่เรื่องยาก คนธรรมดาๆก็ทำได้ ไม่ต้องเด่นดังและผลของการทำความดีนั้นก็ได้แก่ใจของเราทันที มิต้องรอใครมาส่งเสริม ส่วนภาคส่วนอื่นๆก็ควรจะเป็นพื้นที่ให้กับเยาวชนได้นั่งคิดและแสดงออก ตัวตน และความคิดความเห็นในเรื่องต่างๆรวมถึงให้การสนับสนุนกลุ่มคน หรือองค์กรที่จะทำกิจกรรมเพื่อเยียวยาปัญหาของเด็ก หรือสร้างระบบ

สนับสนุนให้เด็กทำกิจกรรม ให้มากขึ้น มีค่าใช้จ่ายแต่เรื่องเงินทุน แต่รวมถึงเงื่อนไขต่างๆที่เกี่ยวข้องหรือกำลังคน กำลังปัญญาที่มีอยู่ในแต่ละภาคส่วนต่างๆของสังคมด้วย

ทั้งหมดทั้งปวงที่ได้นำเสนอในหนังสือเล่มนี้นั้นเป็นบทเรียน และหลักการที่เราได้จากการทำกิจกรรมในช่วงตลอด 2 ปีที่ผ่านมาของพวกเรา IDEA เราอยากให้ท่านผู้อ่านได้ลองนำข้อคิดต่างๆที่ได้ไปปรับใช้ทั้งในชีวิตประจำวัน และกับกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่ท่านทั้งหลายพยายามทำอยู่ และเราหวังว่าบทเรียนของเราจะมีส่วนช่วยในการทำให้สังคมไทยเป็นสังคมนำอยู่มากขึ้นในอนาคต

ภาคผนวก

ตัวอย่างวิธีการจัดกิจกรรม

กิจกรรมความกตัญญู

กิจกรรมนี้เหมาะสำหรับจัดระหว่างค่ายในช่วงกลางคืน

จุดประสงค์ของกิจกรรม

1. ให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ตระหนักถึงพระคุณของบิดา มารดา
2. ให้ผู้ร่วมกิจกรรมทบทวนพฤติกรรมของตนที่มีต่อบิดา มารดา
3. ให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้แสดงความรู้สึก หรือสิ่งที่ตนไม่เคยบอกกับบิดา มารดา

เวลาและสถานที่ (แนะนำ)

- ในห้องอบรม เวลากลางคืน
- ระยะเวลาไม่จำกัด

จำนวนผู้เข้าร่วมที่เหมาะสมกับกิจกรรม

- ประมาณ 50-80 คน
- เหมาะกับเด็กชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป

อุปกรณ์

- เทียนอย่างน้อย จุดหน้าผู้พูดและแจกให้ผู้เข้าร่วมเวลาเขียนจดหมาย
- กระดาษเอ 4 และ ซองจดหมายจำนวนพอกับผู้ร่วมกิจกรรม
- ดินสอ หรือปากกา จำนวนพอกับผู้ร่วมกิจกรรม
- โซฟา หรือเก้าอี้ ให้ผู้พูดนั่ง
- (อุปกรณ์เสริม) วิดิทัศน์ ที่เกี่ยวกับพระคุณของบิดามารดา เช่น วิดิทัศน์เกี่ยวกับการคลอดลูก เป็นต้น

วิธีการ

1. ให้ผู้เข้าร่วมมานั่งใกล้ๆ ผู้ดำเนินกิจกรรม(นั่งอยู่บนโซฟา) เหมือนเด็กๆเข้ามาฟังผู้ใหญ่เล่านิทาน
2. ปิดไฟ และจุดเทียนบริเวณหน้าผู้ดำเนินกิจกรรม
3. เกริ่นนำกิจกรรม พูดถึงความกตัญญู (หรือ อาจจะให้นั่งดูวิดิทัศน์ที่เตรียมไว้ก่อนก็ได้)
4. เมื่อรู้สึกได้ว่าผู้เข้าร่วมเริ่มคล้อยตามจึงตั้งคำถามย้อนกลับถึงพฤติกรรมที่เขามีกับบิดา มารดา โดยเฉพาะตั้งคำถามว่าเขาทำเรื่องไม่ดีกับบุพการีหรือไม่ ลืมให้ความสำคัญหรือไม่ ฯลฯ

5. พูดเอง หรือเชิญคนที่มีประสบการณ์ตรงกับกรณีที่ไม่มีโอกาสตอบแทนพระคุณ แสดงความรู้สึก หรือขอโทษบุพการี ออกมาเล่าประสบการณ์และแสดงความรู้สึก
6. ขออาสาสมัครออกมาเล่าประสบการณ์ หรือแสดงความรู้สึก
7. แจกอุปกรณ์ให้ คือ กระดาษ ปากกา และซองจดหมายให้ผู้เข้าร่วม พร้อมบอกวัตถุประสงค์ของการเขียนจดหมาย ... คือ อยากให้แสดงความรู้สึก บอกสิ่งที่ไม่เคยบอก กับบุพการีของตน
8. ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเลือกมุมสักมุมในห้อง อยู่กับตัวเอง แล้วลงมือเขียน จะปิดหรือเปิดไฟก็ได้ ตามความเหมาะสม
9. ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำจดหมายมาส่ง โดยปิดผนึกซองให้เรียบร้อย และเขียนผู้รับ และที่อยู่
10. วันต่อมาให้นำส่งที่ไปรษณีย์ทันที

ข้อสังเกต และข้อควรระวัง

1. การพูดนำให้คนคล้อยตามต้องใช้ทักษะค่อนข้างสูงมาก ในการพูด
2. ผู้เล่าประสบการณ์ต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ตรงเท่านั้น จะมีทักษะการพูดหรือไม่ก็ได้ เพราะในท้ายที่สุดความรู้สึกภายในจะทำให้เขาเล่าจนผู้ฟังรู้สึกได้เอง
3. อาจมีการนัดแนะกับผู้เล่าประสบการณ์ไว้ก่อนได้ หากรู้ภูมิหลังหรือประวัติของผู้เล่า โดยผู้เล่าจะเป็นวิทยากรภายนอก หรือจะเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมก็ได้
4. จดหมายที่ผู้เข้าร่วมส่งมาให้ เป็นความลับสุดยอระหว่างเขากับบุพการีเท่านั้น ห้ามเปิดอ่านเป็นอันขาด

กิจกรรม ร้องเพลง (ใจเขาใจเรา)

เหมาะสำหรับเล่นเป็นฐานหนึ่งในกิจกรรม walk rally

หมายเหตุ : กิจกรรมนี้มีเล่นกันอยู่แพร่หลาย แต่พวกเราเอามาปรับกิจกรรมเพื่อให้สื่อเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมความดี

จุดประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมนี้ถึงจิตใจของคนอื่นก่อนที่จะแก่งหรือทำไม่ดีกับคนอื่น

เวลาและสถานที่ (แนะนำ)

- ควรเป็นสถานที่เปิด เช่นในสวน มีต้นไม้ หลีบบุ่มเยอะๆ
- เวลากลางวัน
- ประมาณ 20 - 30 นาที (ขึ้นกับจำนวนคน)

จำนวนผู้เข้าร่วมที่เหมาะสม

- จะเป็นกลุ่มเล็ก ประมาณ 30-50 คน แบ่งเป็นอย่างน้อย 2 กลุ่ม
- ทำกับคนกลุ่มใหญ่ก็ได้ แต่น่าจะเป็นฐานใน Walk rally เพื่อให้คนเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับที่เหมาะสม

อุปกรณ์

- ไม่มี

วิธีการ

1. แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมออกเป็นอย่างน้อย 2 กลุ่ม
2. ให้ผู้เข้าร่วมเอาอุปกรณ์ในตัว เช่น ร้องเท้า หรือป้ายชื่อ ไปซ่อนให้มิดชิดที่สุด บอกว่าเดี๋ยวจะให้คนอื่นไปหา
3. ให้กลับมารวมกันเป็นกลุ่ม
4. ให้แต่ละกลุ่มยืนเป็นวงกลมหันหน้าออกจากวง เอาแขนคล้องกันไว้ให้แน่น ห้ามหลุด
5. ให้แต่ละวง ไปเอารองเท้าหรือป้ายชื่อของคนในกลุ่มตนเองกลับคืนมาให้ครบทุกคน กลุ่มไหนช้าจะโดนทำโทษ
6. เมื่อเสร็จแล้ว ถามความรู้สึก
7. สรุปกิจกรรม - ก่อนที่จะทำอะไรให้ถึงใจคนอื่นด้วยว่าเขาจะรู้สึกอย่างไร

กิจกรรม เป่ายี่งอจับปี่ซีส

เหมาะสำหรับเล่นเป็นฐานหนึ่งในกิจกรรม walk rally

หมายเหตุ : กิจกรรมนี้มีเล่นกันอยู่แพร่หลาย แต่พวกเราเอามาปรับกิจกรรมเพื่อให้สื่อเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมความดี

จุดประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมรู้จักและเข้าใจคุณค่าของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นชีวิตเล็กๆ หรือชีวิตใหญ่ๆ
2. เพื่อละลายพฤติกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรม

เวลาและสถานที่ (แนะนำ)

- สถานที่เปิดหรือปิดก็ได้ แต่มีที่ว่างมากพอกับจำนวนคน
- 45 - 60 นาที

จำนวนผู้เข้าร่วมที่เหมาะสม

- 50-80 คน
- มัธยมศึกษาขึ้นไป

อุปกรณ์

- ไม่มี

วิธีการเล่น

1. เกริ่นนำกิจกรรม และบอกกติกาดังนี้
  - มีสิ่งมีชีวิตทั้งหมด 4 ชนิด (ไล่จากเซลล์เดี่ยว ไปถึงมนุษย์) เช่น
    - อมีบา
    - มด
    - ควาย
    - คน
  - เริ่มแรกทุกคนเป็น อมีบาก่อน ถ้าเป่ายี่งอจับกัน ใครชนะจะได้เลื่อนขั้นเป็นสิ่งมีชีวิตที่สูงกว่า
    - จะเดินไล่เป่ายี่งอจับกับใครก็ได้ที่ว่างอยู่
    - ระหว่างเดินหาคู่ต้องทำท่าสัตว์ชนิดนั้น พร้อมส่งเสียงไปด้วย ถ้าทำได้
    - ใครเป็น "คน" ได้แล้วให้หยุด
2. ให้ทุกคนยืนขึ้น และเริ่มกิจกรรม (อาจเปิดเพลงสนุกๆคลออยู่ข้างหลังเพื่อสร้างบรรยากาศ)

3. อาจหยุดเพลงเพื่อเช็คดูว่าใครอยู่ในระดับไหนแล้ว สัก 2 ครั้ง (ประมาณ 5 - 10 นาที ขึ้นอยู่กับอารมณ์ของผู้เข้าร่วม)
4. เพิ่มตำแหน่ง ยอดมนุษย์ ต่อจากคน ให้คนที่ถึงระดับคนแล้วไปยืนจับคู่กัน ชนะได้เป็นยอดมนุษย์ (อีกประมาณ 3 นาที)
5. หยุดเกมส์ แล้ว ให้คนที่เป็นสัตว์ประเภทเดียวกันอยู่ด้วยกันเป็นกลุ่ม (แต่ละกลุ่มไม่ควรเกิน 10 คน)
6. ถามความรู้สึก ของกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่ยังเป็นนมมีบา และกลุ่มที่เป็นยอดมนุษย์ ว่าก่อนเล่น รู้สึกอยากเป็นอะไร เพราะอะไร และตอนทำเมือเป็นอย่างนี้แล้วรู้สึกอย่างไร
7. เกริ่นนำและให้โจทย์ ในทำนองที่ว่า
  - หลายคนอาจรู้สึกว่าเป็นยอดมนุษย์แล้วจะทำให้เราสามารถช่วยโลกได้
  - อยากให้ทุกกลุ่มลองคิดว่า -- หากเราอยากทำให้โลกดีขึ้น ในบริบทที่เราเป็นสปีชีส์ของเรา (คือ มีคุณสมบัติและความสามารถเท่านั้น) เราสามารถทำอะไรให้โลกดีขึ้นได้บ้าง
8. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลจากการพูดคุยของตน
9. สรุปกิจกรรม - ทุกๆชีวิตมีประโยชน์ มีคุณค่าในตัวของตัวเอง

กิจกรรมงานศิลปะกับความดี

กิจกรรมนี้เหมาะสำหรับจัดระหว่างการทำค่ายอบรม

จุดประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้พุทธศาสนภษิต

เวลาและสถานที่ (แนะนำ)

- จัดในเวลากลางวัน ในที่โล่งมีต้นไม้ใบหญ้าและธรรมชาติล้อมรอบ
- ระยะเวลาประมาณ 1 ชม.ครึ่ง

จำนวนผู้เข้าร่วมที่เหมาะสม

- 50 - 80 คน (แบ่งเป็นกลุ่มๆ กลุ่มละ 5-8 คน)
- ควรใช้กับเด็กประถมศึกษาหรือเด็กมัธยมต้น

อุปกรณ์

- แผ่นป้ายพุทธศาสนสุภษิต
- กระดาษฟลิปชาร์ต จำนวนเท่ากับจำนวนกลุ่ม
- กาวลาเท็กซ์ / สก๊อตเทป
- สีเทียน
- รางวัลเล็กๆน้อยๆ เช่น ขนม ปากกา ดินสอ ฯลฯ

วิธีการ

1. นำแผ่นป้ายพุทธศาสนสุภษิตไปติดไว้ให้รอบ (หรือเลือกวัดที่มีพุทธศาสนสุภษิต ติดเป็นต้นไม้พูดได้รอบวัดก็ได้)
2. แบ่งผู้เข้าร่วมออกเป็นกลุ่มๆ กลุ่มละ 5-7 คน
3. ให้ผู้เข้าร่วมออกไปดูให้รอบว่ามีพุทธศาสนสุภษิตอะไรบ้าง โดยให้เวลาจำกัด ประมาณ 1 นาที หรือแล้วแต่เหมาะสมพอให้ผู้เข้าร่วมต้องรีบและแบ่งกันไปดู
4. อาจเล่นเกมส่ายพุทธศาสนสุภษิตพอสังเขป พร้อมให้คะแนนกลุ่มที่ยกมือตอบเร็วและให้คำแปลถูก (ประมาณ 15 นาที) แล้วประกาศผู้ชนะ อาจให้รางวัลเล็กๆเป็นขนมหรืออะไรเล็กๆน้อยๆ
5. ให้บททวนดูว่า ในกลุ่มประทับใจหรือชอบ พุทธศาสนสุภษิตบทใดมากที่สุด ห้ามซ้ำกันในแต่ละกลุ่ม (ใครเลือกก่อนได้ก่อน)
6. แจกอุปกรณ์ คือ กระดาษฟลิปชาร์ต กาวลาเท็กซ์ และสีเทียนให้กับแต่ละกลุ่ม

7. บอกโจทย์ ให้ทำงานศิลปะที่สื่อถึงพุทธศาสนสุภาษิตที่กลุ่มเลือก โดยใช้อุปกรณ์ที่ให้ และวัสดุธรรมชาติรอบ ๆ ตัว ให้เวลาประมาณ ครึ่งชั่วโมง
8. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานศิลปะของตนเองภายในเวลา 3 นาที (ขึ้นอยู่กับจำนวนกลุ่ม (ไม่ควรเกินครึ่งชั่วโมง))
9. สรุปโดยให้หนึ่ง ๆ สัก 1 นาทีเพื่อคิดว่าได้อะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง แล้วถาม จดคำตอบลงบนฟลิปชาร์ตหรือสื่ออะไรก็ตามที่คนเห็นได้ในภาพรวม แล้วจึงสรุปสิ่งที่ทุกคนเรียนรู้อีกครั้ง และอาจถามต่อไปว่า จากพุทธศาสนสุภาษิต คิดว่า ความดีคืออะไร ? และทำในลักษณะเดียวกัน

ข้อสังเกต/ข้อควรระวัง

1. อาจเลือกใช้กรณีที่เด็กๆ อาจจะไปเด็ดต้นไม้ใบหญ้าที่มีชีวิต มาพูดเกี่ยวกับเรื่อง ความดี คือการไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือสิ่งอื่นด้วยก็ได้ เพื่อให้เด็กตระหนักว่าถึงแม้ว่าเราจะทำเพื่อนำเสนอความดีก็ตาม แต่หากต้องเบียดเบียนชีวิตผู้อื่น ความดีก็อาจจะไม่สมบูรณ์ก็ได้
2. เพลงประกอบกิจกรรมมีความสำคัญ โดยเฉพาะในช่วงที่ให้เด็กๆ ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน หากเป็นช่วงใช้ความคิด ให้ใช้เพลงสบายๆ หากเป็นการแข่งขัน และเร่งเร้า ให้ใช้เพลงเร็ว และหรือเสียงเพลงลงเมื่อมีการพูดกันเป็นส่วนรวม

กิจกรรม "เพลงแห่งความฝัน และความดี"

กิจกรรมนี้เหมาะสำหรับจัดระหว่างการทำค่ายอบรม

จุดประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อให้มีเพลงที่จะปลุกฝังเรื่องความดีให้แก่เยาวชน
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้ทำงานเป็นหมู่คณะ และใช้ความคิดสร้างสรรค์

สถานที่และเวลา (แนะนำ)

- สถานที่ใดก็ได้
- ระยะเวลา ควรให้แบบข้ามวัน เช่น เป็นการบ้านในคืนที่ 1 และนำเสนอเช้าวันที่ 2 หรือวันที่ 3 เป็นต้น

จำนวนผู้เข้าร่วมที่เหมาะสม

- 50 คนขึ้นไป
- ไม่จำกัดอายุ

อุปกรณ์

- เครื่องเสียง
- เครื่องดนตรี เช่น กีตาร์ หรือเปียโน พร้อมคนเล่น
- ตัวอย่างเพลงที่แปลงเนื้อเป็นเรื่องความดี แล้ว
- ปากกา และกระดาษ สำหรับแต่ละกลุ่ม
- คอมพิวเตอร์และโปรเจคเตอร์

วิธีการ

1. ในช่วงเตรียมการ คณะทำงานต้องแปลงเพลงเอาไว้เป็นตัวอย่างเสียก่อน (ให้คณะทำงานทำเองเพื่อจะได้เชื่อมั่นและกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมทำได้ด้วย)
2. เมื่อถึงช่วงเวลาที่เหมาะสม หลังจากที่มีการแบ่งกลุ่มแล้ว เช่น ในคืนแรก หรือคืนที่สอง ก็ให้โจทย์นี้กับแต่ละกลุ่ม ว่า
  - ให้เลือกเพลงที่พวกเราชอบ รู้จักกันอยู่แล้ว มาแปลงเนื้อให้เกี่ยวข้องกับ ความดี / ความฝัน (หรือแล้วแต่จะกำหนดโจทย์)
  - แสดงเพลงตัวอย่างให้ดู
  - ให้มีคณะทำงานลงไปประจำเป็นพี่เลี้ยงในแต่ละกลุ่มด้วย
  - หลักการคร่าว ๆ คือ
    - กำหนดให้ชัดว่าจะเอาเพลงเป็นเรื่องอะไร

- ปล่อยให้ความคิดไหลออกมาก่อน คิดอะไรได้จดไว้ แล้วค่อยปรับ
- เพลงก็เหมือนเรียงความเรื่องหนึ่ง แต่ละท่อนก็เหมือนหนึ่งย่อหน้า
- อย่าอาย ทุกคนทำได้

3. พี่เลี้ยงต้องคอยกระตุ้น และออกความคิดเห็นช่วยบ้าง -- หลักการในกระตุ้นคือ พยายามให้รางวัลแก่ผู้เสนอความคิด ด้วยรอยยิ้ม สีหน้า คำชม -- ห้ามตำหนิ หรือฆ่าความคิดของใครเป็นอันขาด ถ้ายังไม่ดีก็ช่วยกันปรับให้ดีขึ้น
4. ให้แต่ละกลุ่มทำเนื้อเพลงเอาไว้ด้วย ทั้งที่เป็นกระดาษและพิมพ์ในคอมพิวเตอร์
5. ให้นำเสนอในคืนสุดท้าย โดยอาจจะร้องเพลงร่วมกันทั้งหมด ให้มีเนื้อขึ้นบนโปรเจคเตอร์ หรือแจกให้แต่ละกลุ่มก็ได้

ข้อสังเกต/ข้อควรระวัง

- คณะทำงานต้องเชื่อมั่นในตัวเองก่อนว่าตัวเองทำได้
- ต้องเชื่อมั่นในตัวผู้เข้าร่วม ให้กำลังใจกัน ให้มีการแลกเปลี่ยนกันระหว่างกลุ่มว่าคิดกันไปถึงไหนแล้ว
- อาจติดต่อกำเพลง เพื่อทำออกมาและเผยแพร่เพื่อรณรงค์เรื่องความดีต่อไป

กิจกรรม สัตว์ประจำตัว

กิจกรรมนี้เหมาะสำหรับจัดระหว่างการทำค่ายอบรม

จุดประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อสร้างความรู้จักซึ่งกันและกัน
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมรู้ว่า สิ่งที่เราคิดว่าคนอื่นเป็นจากการเห็นเพียงภายนอกนั้นอาจจะไม่ตรงกันก็ได้

เวลาและสถานที่ (แนะนำ)

- สถานที่ปิด เวลาใดก็ได้
- ระยะเวลา ประมาณ ครึ่งชม.ถึง 45 นาที

จำนวนผู้เข้าร่วมที่เหมาะสม

- ประมาณ 30-50 คน

อุปกรณ์

1. กระดาษ A4 เท่ากับจำนวนคน
2. สีเทียน
3. (อุปกรณ์เสริม) เครื่องเสียง พร้อมเพลงเปิดคลอยามทำกิจกรรม

วิธีการ

1. ให้ผู้เข้าร่วมนั่งเป็นคู่ จับคู่กับคนที่สนิทที่สุด
2. ให้มองหน้ากัน แล้วนึกว่าเพื่อนหน้าตาเหมือนสัตว์อะไรมากที่สุด
3. ให้วาดรูปสัตว์นั้นลงในกระดาษ โดยห้ามเพื่อนเห็น ประมาณ 10 นาที
4. ให้แต่ละคู่ เปิดให้กันดูว่า คิดว่าตนเป็นสัตว์อะไรกันบ้าง โดยให้ฝ่ายหนึ่งถามอีกฝ่ายหนึ่งก่อนว่า คิดว่าตัวเองเป็นสัตว์อะไร ตามเหตุผล แล้วค่อยเปิดให้ดูว่าวาดอะไร แล้วบอกเหตุผล (ไม่เกิน 5 นาที)
5. ผู้ดำเนินกิจกรรม อาจถามว่า มีใครบ้างที่เพื่อนเขียนตรงมาก ใครเขียนไม่ตรงเลย ... ลองเข้าไปสัมผัสภาษา ให้ทราบโดยทั่วกัน พอสังเขป
6. สรุปในตอนท้าย โดยเนื้อหาใจความคือ บางครั้ง เพื่อนที่เราเห็น สนิทกัน เราก็มองตัวเพื่อนไม่ตรงกับที่เพื่อนมองตัวของเขาเอง นับประสาอะไรกับคนที่เพิ่งเห็นหน้ารู้จักกัน เราจึงควรที่จะไม่ตัดสินใครไปก่อน แต่ควรที่จะเปิดใจรู้จักและเรียนรู้ซึ่งกันและกันมากกว่า

กิจกรรมหัวใจกระดาษ

กิจกรรมนี้เหมาะสำหรับจัดระหว่างการทำค่ายอบรม

จุดประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม
2. เพื่อสื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น

เวลาและสถานที่ (แนะนำ)

- ควรเป็นห้องปิด เวลาใดก็ได้
- ระยะเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง (หรือแล้วแต่จำนวนคนและการจัดสรรเวลา)

จำนวนผู้เข้าร่วมที่เหมาะสมกับกิจกรรม

- จำนวนต่อกลุ่ม ไม่ต่ำกว่า 10 คน ไม่เกิน 15 คน
- จำนวนกลุ่มประมาณ 8-10 กลุ่ม หรือน้อยกว่านี้ แต่ไม่ต่ำกว่า 6 กลุ่ม

อุปกรณ์

- เครื่องเสียง (ไมค์ สำหรับออกคำสั่ง)
- กระดาษสี จำนวนสีเท่ากับจำนวนกลุ่มที่จะแบ่ง กลุ่มละ 1 สี ไม่ซ้ำกัน
- กระดาษ ฟลิปชาร์ต แผ่นใหญ่ แผ่นละ 1 กลุ่ม
- สีเทียนสำหรับแต่ละกลุ่ม
- กาวลาเท็กซ์ และภาชนะแบ่งเท่ากับจำนวนกลุ่ม
- (อุปกรณ์เสริม) คอมพิวเตอร์ (PC หรือ notebook) พร้อมสายต่อจากคอมเข้าเครื่องเสียง
- (อุปกรณ์เสริม) แผ่นเพลง หรือไฟล์เพลง MP3 จำนวนพอควร บรรจุเพลงประเภทฟังสบายๆ เหมาะกับการคุยกัน และเพลงมันส์ สนุกๆ เร่งเร้า สำหรับการเร่งกิจกรรม (จังหวะประมาณ เพลงวัดใจ ของ ชิลลีฟูลส์ ขึ้นไป)

วิธีการ

1. ให้ผู้เข้าร่วมหนึ่งเป็นกลุ่ม ที่อาจจะจัดไว้ก่อนหน้านี้ หรือยังไม่จัดก็ได้
2. เกริ่นนำกิจกรรม (ชื่อกิจกรรม, การขอความร่วมมือต่างๆ, สร้างความพร้อม)
3. แจกกระดาษสี ให้กลุ่มละ 1 สี 1 แผ่น
4. ให้แต่ละกลุ่ม ฉีกกระดาษสีให้กลายเป็นรูปหัวใจที่ใหญ่ที่สุด โดยให้ฉีกเฉพาะ ขอบกระดาษ เข้ามาเท่านั้น (ห้ามฉีกกระดาษเป็นสาย แล้วมาต่อเป็นรูปหัวใจ หรือวิธีการอื่นๆที่ไม่ทำให้หัวใจเป็นหัวใจกระดาษเต็มดวง) กำหนดเวลาประมาณไม่เกิน 2 นาที
5. ให้เก็บเศษกระดาษทิ้งไปให้หมด

6. ให้ฝึกหัวใจกระดาษของกลุ่มตัวเองให้เท่ากับจำนวนคนภายในกลุ่มพอดี
7. จากนั้นให้มีเพียง 1-2 คนเท่านั้นที่ถือสีของกลุ่มตัวเองไว้ที่เหลือให้เอากระดาษที่ฝึกมารวมกัน และนำไปให้กลุ่มอื่นๆทั้งหมด กลุ่มละเท่าๆกัน
8. ทุกๆคนถือกระดาษสี 1 ชิ้นไว้ในมือ (ใน 1 กลุ่มจะมีครบทุกสี)
9. ให้ทุกคนออกจากกลุ่ม และรีบไปรวมกับคนที่มียี่สิบเดียวกัน (อาจขู่ว่ามีทำโทษเล็กน้อยกับกลุ่มที่ช้าที่สุด)
10. ให้แต่ละคนในกลุ่มแนะนำตัวพอสังเขป และแจกลีเกียนให้แต่ละกลุ่ม
11. ให้แต่ละคน ใช้ลีเกียน วาดรูปที่แสดงตัวตนของตัวเองลงไปบนกระดาษ โดยให้นั่งคิดกันเงียบๆ ประมาณ 1 นาที (ให้เวลาประมาณ 5 นาทีในการวาดรูป)
12. ให้เล่าให้เพื่อนฟังว่าทำไมตนถึงเขียนรูปนี้ คนละไม่เกิน 1-2 นาที (ไม่เกิน 15 นาที หรือปรับตามเหมาะสม)
13. แจกกระดาษฟลิปชาร์ต 1 แผ่น และภาชนะใส่กาวลาเท็กซ์พร้อมกาวลาเท็กซ์(หรือกาวน้ำอื่น) จำนวนหนึ่ง ให้กลุ่มละ 1 ชุด
14. ให้แต่ละกลุ่ม ต่อบรรยากาศให้กลับเป็นรูปเดิม โดยใช้กาวที่นำไป แปะลงบนกระดาษฟลิปชาร์ต โดยห้ามเห็นรอยสีขาวจากการฉีก ให้เร็วที่สุด พร้อมตกแต่งให้สวยงาม
15. เมื่อกลุ่มใดทำเสร็จ ให้มีการถ่ายรูปเป็นที่ระลึกร่วมกันของแต่ละกลุ่ม ระหว่างทำควรเร่งทุกๆกลุ่มโดยบอกถึงความก้าวหน้าของกลุ่มต่างๆ)
16. เมื่อทุกกลุ่มทำเสร็จเรียบร้อย และถ่ายรูปแล้ว ให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอว่ารูปที่ตกแต่งนั้นหมายความว่าอย่างไร กลุ่มละไม่เกิน 2 นาที
17. สรุปกิจกรรม อาจใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้งสองวิธีก็ได้

- ให้ถามรวมกันเลยว่า เรียนรู้อะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง (ยกมือพูดทีละคน มีคนจดขึ้นฟลิปชาร์ตใช้ หรือโปรเจคเตอร์ก็ได้) แล้ว ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปจากที่ผู้ร่วมกิจกรรมเรียนรู้

- ผู้ร่วมกิจกรรมสรุปด้วยตนเอง

ใจความสำคัญอยู่ที่ ชั้นหัวใจแต่ละชั้นที่มีรูปตัวตนของเราอยู่ ก็เปรียบเสมือนตัวของเรา การที่ชั้นหัวใจแต่ละชั้นต้องมารวมเป็นหัวใจดวงใหญ่ ก็เปรียบเหมือนการที่เราจะต้องเข้ามาสู่สังคมอีกสังคมหนึ่ง

ในการจะรวมชั้นหัวใจเป็นหัวใจดวงใหญ่ ชั้นบางชั้น อาจจะต้องคว่ำหน้าลง เพื่อให้หัวใจไม่เห็นรอยสีขาวจากการฉีก นั่นก็แสดงว่า ในการรวมกันเป็นสังคม หรือรวมเพื่อทำกิจกรรมบางอย่าง คนบางคนอาจต้องซ่อนความเป็นตัวเองไว้ เพื่อให้งานหรือการอยู่ร่วมกันเป็นไปด้วยดี การไม่ปกปิดตนเองบางครั้งอาจทำให้กลุ่มแตกแยกไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้

เพื่อนคนอื่นๆในกลุ่ม ก็ต้องเข้าใจข้อจำกัดนี้ พร้อมทั้งให้ออกาสเพื่อในการแสดงตัวตน พร้อมทั้งคอยเข้าใจและให้กำลังใจกัน

ข้อสังเกตและข้อควรระวัง

ว่าด้วยเพลงประกอบกิจกรรม

1. ควรมีการเปิดเพลงให้เหมาะสมในแต่ละช่วง

- ช่วงคุยกันให้เปิดเพลงฟังสบาย
- ช่วงที่ให้วิ่งเพื่อจับกลุ่มสีเดียวกัน ให้เปิดเพลงที่มีจังหวะเร่งและเร็วที่สุด ประกอบกับ

การพูดเพื่อเร่ง

- ช่วงที่แปะกระดาษกลับเป็นรูปหัวใจ ให้เป็นเพลงจังหวะปานกลาง และค่อยๆ เร่งขึ้น เมื่อเวลาใกล้จะหมด

- ช่วงที่สรุป หากผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปเอง อาจเปิดเพลงความหมายดี ๆ เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน หรือหัวใจ ฯลฯ คลอไปข้างหลัง

2. การเปิดเพลงต้องระวังไม่ให้เสียงเพลงดังจนเกินไปจนกลบเสียงผู้พูด

3. หากมีความชำนาญมากพอ ช่วงจังหวะที่ผู้พูดให้ความสำคัญ หรือเน้น หรือเป็นจุด Climax ของเรื่อง อาจจะทำการเร่งเสียงขึ้น แล้วจึงค่อยๆ เบาลงเมื่อผ่านช่วงนั้นไป

ว่าด้วยการสรุป

4. หากผู้ดำเนินกิจกรรมมีความชำนาญ ควรใช้ทั้งสองวิธีการ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้บทเรียนของกันและกัน แล้วจึงทำการสรุป เพื่อให้ทุกคนมีอารมณ์ร่วมกัน และเข้าใจข้อสรุปของกิจกรรมในตอนสุดท้าย

5. เนื้อหาในการสรุปสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามแต่สถานการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกิจกรรม หรือสิ่งที่ผู้เข้าร่วมนั้นเรียนรู้

กิจกรรม "ส่งความสุข ส่งความดี"

(กิจกรรมสำหรับนิทรรศการ)

จุดประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อให้ผู้เขียน สดส สดต ได้ทบทวนถึงความดีที่ตนเคยทำหรือที่ตนรู้จัก
2. เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความดีกัน เป็นสร้างแรงบันดาลใจให้กันและกัน

อุปกรณ์

- ไปสการ์ดที่สั่งทำ แบบมี 2 แผ่นติดกันแต่มีรอยปรุ สามารถฉีกแยกออกจากกันได้
- ดินสอสีต่างๆ
- ฟอรั่มสำหรับกรอกชื่อผู้รับ ขนาดเล็กพอที่จะนำไปติดกับไปสการ์ดได้ทันที

วิธีการ

- ไปสการ์ดที่มี 2 แผ่น แผ่นหนึ่งเป็น สดส. (ส่งความสุข) อีกแผ่นหนึ่งเป็น สดต. (ส่งความดี)
- ฝั่งสดส. ก็แล้วแต่ใครจะตกแต่ง และเขียนสำหรับส่งความสุขอย่างไร ให้เขาฉีกเก็บไว้
- ฝั่งสดต. ให้เขียนว่า เราทำความดีอะไรมาบ้าง แล้วจำหน่ายไปสการ์ดให้ผู้ร่วมกิจกรรมเป็นผู้ส่ง
- ให้ผู้ร่วมกิจกรรมกรอกฟอรั่มชื่อผู้รับด้วย
- ควรคีย์ชื่อผู้รับเข้าคอมพิวเตอร์อย่างสม่ำเสมอ เพราะจะเยอะมากๆ
- หลังจบกิจกรรม เราจะนำชื่อผู้ส่งทั้งหมดมีสุ่มจับคู่กัน และส่งไป เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความดีกัน ใช้ฟอรั่มผู้รับ แปะลงบนไปสการ์ด เพื่อความรวดเร็ว
- ความดีที่เขียนมาทั้งหมดจะ Upload ขึ้นเว็บไซต์

หนังสือทำดี ทำมือ

(กิจกรรมสำหรับงานนิทรรศการ)

จุดประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่แ่งมุมต่างๆที่คนมองในเรื่องความดี
2. เพื่อให้ผู้ร่วมงานนิทรรศการ มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์หนังสือเรื่องความดีที่จะส่งให้กับโรงเรียนต่างๆ

อุปกรณ์

- หนังสือ ทำดี ทำมือ
- สีเทียน
- มุมหนึ่งในซุ้มเพื่อให้ทำหนังสือ (โต๊ะญี่ปุ่น, เบาะนั่ง)
- กล่องรับบริจาคหนังสือ

วิธีการ

1. ทำหนังสือ ทำดี ทำมือ ซึ่งรวมบทความเกี่ยวกับแ่งมุมต่างๆเกี่ยวกับความดีไว้ก่อน 2 เวอร์ชัน
  1. มีปกสวยงาม มี 3 ลาย
  2. เป็นหนังสือปกสีขาว
2. ให้ผู้ร่วมกิจกรรมนิทรรศการ ซื้อแบบใดก็ได้ ถ้าเป็นแบบสีขาวก็จะให้มาวาดรูปทำปกในสไตล์ของตัวเอง จะซื้อเก็บไปเอง หรือจะใส่กล่องบริจาคให้ห้องๆโรงเรียนต่างจังหวัดก็ได้
3. เงินที่ได้นำไปใช้เพื่อสาธารณกุศล